

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір

Студентки 2 курсу 4м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Фінансове посередництво»

Шкурко
Вікторії
Ігорівни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
Доцент

Недеря Людмила
Володимирівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Жураховська
Людмила
Валентинівна

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ	6
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	
2.1 Аналіз розвитку страхового ринку України.....	13
2.2 Дослідження діяльності страхової компанії на прикладі ПрАТ СК «Інтер-Поліс».....	20
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРИСКОРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР	
3.1 Умови функціонування Європейського страхового ринку та можливість їх імплементації в Україні.....	31
3.2 Концептуальна модель інтеграції України до глобального ринку страхових послуг у контексті її євроінтеграційних спрямувань.....	39
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Актуальність дослідження. З розвитком економічних зв'язків та суспільних відносин сутність страхування змінюється та ускладнюється. Не стоїть на місці і ринок страхових послуг, так Стратегія економічного та соціального розвитку України демонструє бажання євроінтеграції. Таким чином дослідження інтеграційних процесів страхового ринку України не тільки у європейський, а й у світовий фінансовий простір сьогодні, як ніколи залишається актуальним. Для забезпечення належних умов для функціонування повноцінного страхового ринку та формування доцільної стратегії розвитку вітчизняного страхового ринку важливо дослідити тенденції розвитку фінансової системи світу.

Дослідження питання теоретико-практичних засад функціонування страхового ринку було висвітлено у працях багатьох науковців, серед яких: В.В. Шахов [1], О.М. Віленчук [3], О.А. Гвозденко [5], А.В. Криворучко [7], В.М. Фурман [10] та інших. Питання ринку страхування у сучасному стані, його ролі та можливого майбутнього розвитку, було розглянуто та проаналізовано у наукових роботах таких вчених як : В.Д. Базилевич [2], О.В. Козьменко [11], С.С. Осадець [6]. Проте незважаючи на велику кількість наукових напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених дане питання залишається важливим й надалі потребує доопрацювання та подальшого вивчення, а тому тема даного дослідження демонструє високу актуальність.

Метою дослідження є розкриття теоретичних та методичних положень щодо інтеграційного розвитку страхового ринку України до світового фінансового простору , а також розробка пропозицій щодо пришвидшення даного процесу.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- дослідити та узагальнити теоретико-методологічні підходи щодо сутності та необхідності страхового ринку, його класифікації, функцій та принципів;
- визначити яка існує взаємодія між ринком страхових та фінансових послуг;

- здійснити аналіз розвитку страхового ринку України та світових тенденцій;
- розробити та обґрунтувати пропозиції щодо основних стратегічних напрямків інтеграції страхового ринку України.

Об’єктом дослідження є розвиток страхового ринку України у довгостроковій перспективі.

Предметом дослідження є науково-методичне забезпечення інтеграційних процесів розвитку страхового ринку України.

У ході детального аналізу та дослідження використовувалися такі **методи дослідження**: при дослідженні наукових праць, рекомендацій міжнародних інститутів та нормативних документів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг щодо розвитку страхового ринку та формування висновків і пропозицій використовувався науковий абстрактно-логічний метод; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; при дослідженні стану страхового ринку України – методи аналізу та синтезу ; при аналізі суб’єктів та об’єктів структури страхового ринку – метод системно-структурного аналізу.

Інформаційною базою дослідження є: дані фінансової звітності вітчизняних страхових компаній, законодавчі та нормативні акти з питань розвитку страхового ринку, статистичні звіти Державної служби статистики України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України, інших органів державного і регіонального управління. Опрацьовано аналітичну інформацію науково-дослідних установ, монографічні дослідження та наукові публікації з питань розвитку страхового ринку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному: отримало подальший розвиток поняття «страховий ринок» та розроблено концептуальну модель щодо науково-практичних рекомендацій інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхових послуг.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці практичних рекомендацій щодо прискорення інтеграційних процесів страхового ринку України до глобального фінансового простору. Отримані результати

можуть бути використані органами державної влади (НКЦПРФ) при розробці стратегії та програм розвитку страхового ринку України.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Шкурко В. І. Теоретичні засади функціонування страхового ринку //Фінансово-кредитні системні проблеми теорії і практики: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – Київ : Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 33с. ; матеріалах конференції: Шкурко В.І. Ризик-менеджмент страхової компанії в умовах глобалізації. *Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики* : тези доп. всеукр. студ. наук. конф. (м.Київ, 16 березня 2020 р.). Київ, 2020.

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків та рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 47 сторінок. В роботі представлено 8 таблиць, 11 рисунків, 4 додатків та використано 55 наукових джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ

Страховий ринок України, як складова частина ринку фінансових послуг, має свої особливості, серед яких, на жаль, вагомим мінусом є досить низький темп розвитку. Проте сучасні реалії вимагають наявності повноцінного ринку з професійними суб'єктами та належного високого рівня об'єктами, та наглядовими органами, адже це запорука національної безпеки, а особливо в області соціально-економічного захисту населення.

На сьогодні ми можемо спостерігати, що наявні певні недоліки функціонування страхового ринку України в ході світових інтеграційних процесів. Поєднання зі світовим господарством в секторі страхового ринку дасть поштовх розвитку не тільки страхуванню, але й таким супутнім галузям економіки, як наприклад туризм, міжнародна торгівля, перевезення, авіація та інші.

Вважаємо за доцільне розглянути більш детально економічний зміст поняття «страховий ринок». Провівши ретельне дослідження наукової літератури в області страхування, ми систематизували різні підходи, як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, щодо тлумачення даного поняття. Результати цього аналізу представлено у Додатку А.

Як ми можемо побачити, страховий ринок розглядається в різних аспектах, серед яких: як соціально-економічне середовище, сферу грошових і соціально-економічних відносин, як форма організації фінансових відносин у частині фінансового ринку, як окрему форму існування взаємопов'язаних учасників процесу страхування.

Більш детально зрозуміти дану економічну категорію можливо дослідивши функції, які виконує страховий ринок. Агаркова Л. В., Доронін Б. А., Агарков А. В., Гладілін А. А., Глотова І. І. у своїй монографії [12] виділяють наступні функції: компенсаційна, накопичувальна, розподільча,

попереджувальна та інвестиційна. Компенсаційна функція виражається в забезпеченні страхового захисту страхувальникам у формі відшкодування збитку при настанні страхового випадку. Накопичувальна функція (ощадна) полягає у накопиченні заздалегідь обумовленої суми, наприклад при страхуванні життя. Розподільча функція реалізується через формування та цільове використання страхового фонду. Попереджувальна функція страхового ринку працює на попередження страхового випадку і зменшення збитків. Інвестиційна функція проявляється через розміщення тимчасово вільних коштів у цінні папери, депозити банків, нерухомість і тому подібне.

Проте на наш погляд це не весь перелік притаманних страховому ринку функцій. Так, ми вважаємо, що страховому ринку притаманна стабілізуюча функція, адже страхування підтримує стабільний розвиток господарського виробництва та соціальної сфери загалом. Також, варто відмітити функцію контролю, бо саме вона забезпечує законність формування та використання грошових ресурсів страхових фондів, дотримання відповідного проведення та надання страхових послуг тощо. Страхові, консультаційні та інші фінансові послуги, які надаються страховиками створюють оптимальні умови для мінімізації ризиків учасників страхового ринку.

Проведене нами дослідження дозволило дати власне визначення даної економічної категорії. Страховий ринок – це складна динамічна багатofакторна відкрита система соціально-економічних відносин, які виникають між його суб'єктами з приводу задоволення потреби у страховому захисті, що в кінцевому випадку впливає на економіку держави шляхом забезпечення системи захисту майнових прав, інтересів громадян і підприємств.

Ринок страхування – це не окреме явище, він пов'язаний з усіма ринках у структурі фінансового ринку та ринку фінансових послуг. За рахунок фінансового ринку виконуються всі можливі види угод між страховиком та страхувальником, а через фінансово-кредитний механізм (здійснює рух фінансових ресурсів) має тісний зв'язок з ринком фінансових послуг [13].

Ринок страхування має свою внутрішню структуру (Рис.1.1), а саме: сукупність об'єктів та суб'єктів; та зовнішнє середовище, що включає фінансових регуляторів з боку держави та сферою міжнародних фінансів, зв'язок з якими визначається за напрямками руху грошових потоків [14].

Рис. 1.1 Внутрішня структурна будова страхового ринку за суб'єктами страхових відносин*

*Примітка: складено автором за джерелом [14], [15].

Так, внутрішня структурна будова страхового ринку за суб'єктами страхових відносин включає [16]:

- уповноважений орган державного нагляду за страховими компаніями (Державний нагляд за страховою діяльністю на території України здійснюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; НБУ; Департамент НБУ проводить безвізний за учасниками страхового ринку та філіями іноземних СК, аналіз стану, тенденцій та діяльності страхового ринку на основі статистичних даних, бере участь у розробленні пропозицій до законодавчих актів, нормативно-правової бази НБУ з питань регулювання діяльності учасників страхового ринку, та основним є оцінка поточної та

майбутньої платоспроможності і вчасне виявлення наявних та потенційних ризиків на ранніх етапах);

- страховики (фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України "Про господарські товариства", а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності; зареєстровані Уповноваженим органом, постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності);
- об'єднання страховиків (Страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Ці об'єднання не можуть займатися страховою діяльністю та діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після їх державної реєстрації);
- прямі посередники (Страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери, страхові агенти, їхня діяльність здійснюється як виключний вид і може включати консультування, експертно-інформаційні послуги, роботу, пов'язану з підготовкою, укладанням та виконанням (супроводом) договорів страхування (перестраховування), та інші посередницькі послуги у страхуванні та перестраховуванні за переліком, встановленим Уповноваженим органом);
- непрямі посередники (учасники страхового ринку, що професійно оцінюють страхові ризики (андерайтер, сюрвеєр) та ті, що оцінюють страхові збитки (аварійний комісар, аджастер, диспашер)[17];
- нестрахові посередники (не приймають безпосередньої участі у процесі укладання та дії договорів страхування, їхні функції: консультативні; інформаційні; рекламні; кредитно-банківські; фінансові; валютні;

аудиторські; нотаріальні; юридичні; біржові та інші послуги, без яких неможливе функціонування сучасного ринку страхових послуг)[18];

- страхувальники (юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України).

Таким чином, на сьогоднішній день, розвиток страхового ринку стримує ряд факторів, зокрема у низки страхових компаній наявні проблеми з платоспроможністю та ліквідністю, немає чіткої бізнес-моделі, рівень управління ризиками та корпоративного управління є низьким, непрозора структура власності, порушення нормативів. Усе це робить ринок непрозорим та неконкурентним. Зазначені вище системні проблеми на ринку страхування в Україні спричинені перш за все неналежним правовим регулюванням, а також недосконалою регуляторною політикою та браком належного нагляду за її реалізацією. Тож розбудова стійкого та надійного ринку страхових послуг потребує значних зусиль як від регулятора, так і від учасників ринку страхування.

Департамент НБУ з метою підвищення ефективності нагляду розпочав впровадження ризик-орієнтованого підходу з урахуванням суспільної значимості установ. Сьогодні Департамент Нацбанку розробив дії та заходи раннього втручання у діяльність страховика, у якого були виявлені проблеми з платоспроможністю. Так, якщо в страховика критичний запас прийнятних активів менше 110% запасу (величини Капіталу), то будуть застосовуватися заходи раннього впливу, визначення ризиковості діяльності, достатності страхових резервів, збалансованості та динаміки страхового портфелю, адекватності інвестиційної політики, формування кредиторської та дебіторської заборгованості. Якщо у страховика простежується недостатній запас, коли обсяг прийнятних активів менше 1/3 запасу, то до таких СК застосовуватимуться заходи впливу з метою усунення порушень щодо відновлення фінансової стабільності, а в разі не виправлення такої ситуації – зупинка або ануляція ліцензії.

Страхові компанії як основні суб'єкти страхової системи, відіграють провідну роль у забезпеченні досягнення мети її функціонування. При цьому лише у активній взаємодії з іншими суб'єктами страхової системи страхові компанії здатні сприяти виконанню страховою системою визначених функцій. Для ефективного регулювання діяльності страховиків виділяють нагляд залежно від поділу страхових компаній(Рис.1.2).

Ознака класифікації	Вид страхової компанії
Розмір організаційно-економічних показників	• великі • середні • малі
Територія обслуговування	• місцеві • регіональні • національні • транснаціональні
Значущість для системи	• системно важливі страхові компанії • системоутворюючі страхові компанії • "незначимі" страхові компанії

Рис.1.2 Класифікація страховиків.*

*Примітка: складено автором за джерелом [19].

За розміром (величиною) статутного капіталу й обсягом надходження страхових платежів, за іншими організаційно-економічними показниками, які визначають місце страхових компаній на ринку, їх поділяють на великі, середні та малі страхові компанії. На нашу думку, такий поділ є досить умовним, оскільки відсутні обґрунтовані критерії поділу страхових компаній за такою класифікаційною ознакою і зрозумілим є те, що в страховій системі можуть функціонувати страхові компанії з різними параметрами, тобто різні за показниками розміру.

С.С. Осадцем та О.Д. Вовчак також пропонується поділ страховиків за територією обслуговування на місцеві, регіональні, національні та транснаціональні (міжнародні). Подібні види страхових компаній за зоною обслуговування виділяє і Н.В. Ткаченко [20]. При цьому ми погоджуємося з думкою про те, що переважно «через відсутність статистики укладених

договорів кожною компанією у межах певної території (області), важко відокремити страховиків, які діють лише в межах певного регіону чи міста» .

За значущістю для страхової системи страхові компанії доцільно поділяти на наступні види: системно важливі страхові компанії; системоутворюючі страхові компанії; «незначимі» страхові компанії. Перші два види страхових компаній є значущими для страхової системи, а проблеми в їх діяльності можуть справляти негативний вплив на функціонування і розвиток всієї системи. «Незначимі» страхові компанії – це рядові страхові компанії, які поодиночі не справляють суттєвого впливу на функціонування і розвиток страхової системи.

ВИСНОВКИ ДО 1 РОЗДІЛУ

Страховий ринок – це складна динамічна багатофакторна відкрита система соціально-економічних відносин, які виникають між його суб'єктами з приводу задоволення потреби у страховому захисті, що в кінцевому випадку впливає на економіку держави шляхом забезпечення системи захисту майнових прав, інтересів громадян і підприємств. В результаті проведеного аналізу науково-методичних підходів бачимо, що страховий ринок розглядається в різних аспектах, серед яких : як соціально-економічне середовище, сферу грошових і соціально-економічних відносин, як форма організації фінансових відносин у частині фінансового ринку, як окрему форму існування взаємопов'язаних учасників процесу страхування.

Ринок страхування має свою структуру, а саме: сукупність об'єктів та суб'єктів, фінансові регулятори з боку держави. Він є важливою складовою фінансового ринку та ринку фінансових послуг, та виконує такі основні функції: компенсаційна, накопичувальна, розподільча, попереджувальна та інвестиційна.

РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз розвитку страхового ринку України

Розвиток страхування залежить від соціально-економічного розвитку країни і навпаки. Це взаємодоповнюючі та взаємозалежні складові стабільного економічного зростання країни загалом. В країнах, що мають нерозвинений страховий ринок, як правило, спостерігається низький рівень соціального захисту населення та суб'єктів господарювання, високе навантаження на державний бюджет, а саме у випадку відшкодування збитків в результаті настання техногенних чи то природних катастроф тощо. Тому ефективна робота ринку страхування дозволить певною мірою послабити вплив негативних чинників та дати поштовх економічному зростанню.

У нашому дослідженні розвитку страхового ринку України ми проаналізували такі показники як кількість страхових компаній, обсяги страхових премій, коефіцієнти «проникнення» та «щільності» страхування.

Страховий ринок України як і в інших країнах представлений двома типами страхових компаній : ті, які займаються різними видами, відмінними від страхування життя – "non-life" та "life" компанії – ті, які надають виключно страхові послуги зі страхування життя. Таким чином, за даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [21] загальна кількість страхових компаній станом на 01.01.2020 становила 233, у тому числі СК "life" – 23 компанії, СК "non-life" – 210 компанії, це на 7 «лайфівських» та 41 «нелайфівських» компаній менше ніж за аналогічний попередній період. За досліджуваний нами період за даними 2015–2020 років, виявлено тенденцію до скорочення кількості страхових компаній, а саме : Загальна кількість страхових компаній зменшилась на 128, серед яких майже на половину (26 компаній) пішли з ринку СК "life" та 102 СК "non-life"(Рис.2.1.).

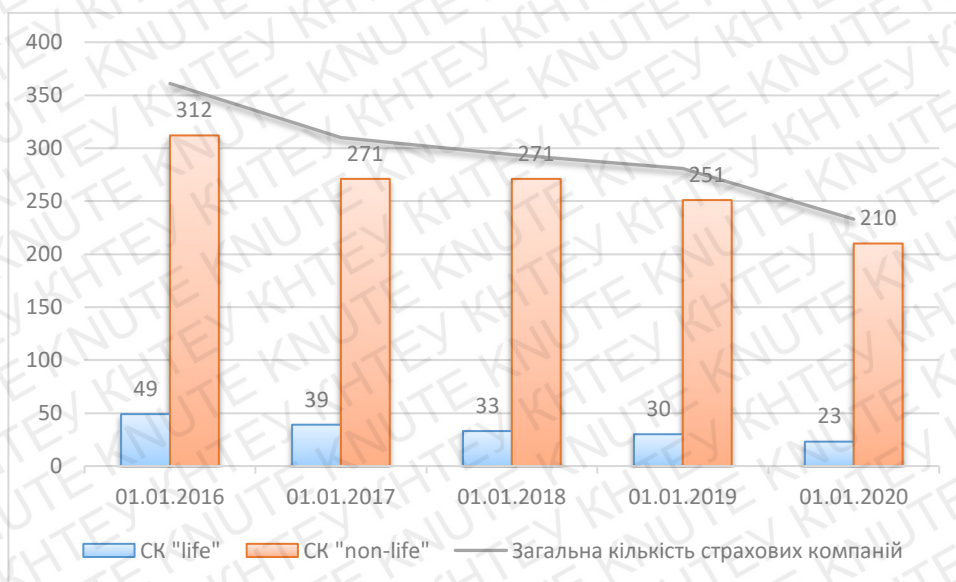

Рис.2.1. Динаміка кількості страховиків України за 2016–2020 роки.*

*Примітка: складено автором за джерелом[21].

Таке явище можна було б пояснити тим, що ринок або перенасичений великою кількістю страховиків, або монополізований, або просто не здійснювали страхову діяльність понад шість місяців або прийняли рішення здати (анулювати) ліцензії, проте на наш погляд, додатковим фактором є прийняття розпорядження НКФП №850 від 07.06.2018 року «Про Положення про обов’язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика» [22]. Відповідно до даного Положення встановлюються обов’язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика. А отже, страховики повинні будуть створити додатковий запас своєї ліквідності, платоспроможності, тому не дивно що «малі» страхові компанії не в змозі відповідати даним вимогам, а отже залишають ринок небанківських фінансових послуг. Тому надалі проаналізуємо рівень капіталізації страхового ринку.

Для нормального функціонування страхового ринку страховики повинні мати достатній рівень капіталізації, адже це одна з головних умов для його надійного та якісного функціонування, дозволяє національному ринку вийти на міжнародний та бути конкурентноздатним.

Капітал страхової компанії має дві вагомі складові : власний капітал – статутний фонд, залучений капітал – страхові резерви. Саме ці два елементи ми і будемо аналізувати для визначення загального рівня капіталізації страхового ринку (рис.2.2.)

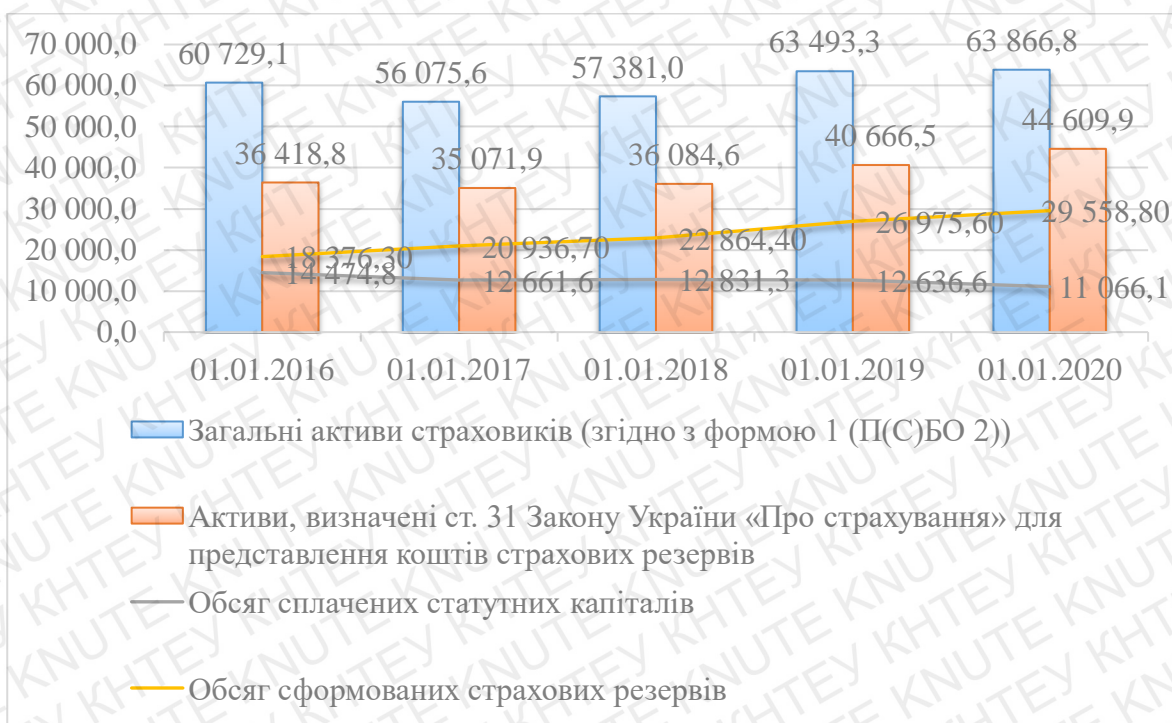

Рис.2.2. Динаміка активів та обсягів сплачених статутних капіталів та страхових резервів за 2016 – 2020 роки*, млн.грн.

*Примітка: складено автором за джерелом [21].

Протягом досліджуваного періоду загальний обсяг сплачених статутних капіталів зменшився станом на початок 2016 року він сягав максимального значення (за останні 5 років) – 14 474,8 млн. грн. та на початок 2020 року мінімальне – 11 066,1 млн. грн. А величина сформованих резервів навпаки зросла, з 18 376,3 млн. грн. на початку 2016р. до 29 558,8 млн.грн. на початку 2020 року. Таку ж зростаючу тенденцію з початку 2017 року мають і активи страховиків. Проте, якщо враховувати про зменшення кількості страховиків, то в середньому обсяг статутного капіталу на одну страхову компанію демонструє тенденцію до зростання, у 2016 році на одного страховика припадало близько 40 млн. грн., а на початок 2020 року – 47,5 млн.грн. Це відповідає законодавчо встановленим нормам : "Мінімальний розмір статутного фонду страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя –

1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя – 10 млн євро" [16]. Але, з огляду на Директиву ЄС Solvency II розмір статутного капіталу повинен бути не меншим ніж 2,2 млн євро для страхових компаній, які займаються загальним страхуванням і 3,2 млн євро - для страхових компаній, що займаються страхуванням життя [23]. Тому, ми вважаємо, що для підтримання стабільного розвитку страхового ринку необхідним є нарощення статутного капіталу страховиків.

Протягом 2016 – 2020 років спостерігається тенденція до зростання чистих страхових премій та виплати (хоча наведені вище показники свідчать про зростання абсолютних показників ринку, але не дають можливості оцінити динаміку його розвитку порівняно з іншими секторами економіки) (табл.2.1.), а особливо за такими видам страхування протягом 2019 року: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") (збільшення валових страхових платежів на 2 135,1 млн грн (16,5%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 983,6 млн грн (28,2%)); страхування життя (збільшення валових страхових платежів на 717,9 млн грн (18,4%)); страхування медичних витрат (збільшення валових страхових платежів на 539,6 млн грн (40,1%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (збільшення валових страхових платежів на 249,2 млн грн (5,5%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 164,6 млн грн (2,6%)); страхування від нещасних випадків (збільшення валових страхових платежів на 118,0 млн грн (6,7%)). Водночас, зменшилися валові страхові премії зі страхування фінансових ризиків (зменшення валових страхових платежів на 737,9 млн грн (14,4%)); авіаційне страхування (зменшення валових страхових платежів на 338,0 млн грн (32,4%)); страхування відповідальності перед третіми особами (зменшення валових страхових платежів на 328,5 млн грн (12,8%)); страхування вантажів та багажу (зменшення валових страхових платежів на 64,0 млн грн (2,2%)) [24].

Таблиця 2.1.

Динаміка чистих страхових премій та виплат, за 2016–2020 роки*

Показник страхової діяльності	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020
Чисті страхові премії, млн.грн.	22 354,9	26 463,8	28 494,4	34 424,3	39 586
Чисті страхові виплати, млн.грн.	7 602,8	8 561	10 256,8	12 432,6	14 040
Рівень чистих виплат, %	34%	32,3%	36%	36,1%	35,5%

*Примітка: складено та розраховано автором за джерелом [21].

Співвідношення страхових виплат і суми отриманої страхової премії показує такий показник, як рівень страхових виплат або його ще називають «брутто норма збитковості». Даний коефіцієнт важливий при здійсненні аналізу розвитку ринку, адже відображає наскільки ефективно працюють страховики щодо матеріального захисту страхувальників, а саме : відображає яку частину від отриманих коштів (премій) було витрачено на страхові виплати клієнтам. По Україні за досліджуваний період показник коливався в межах від 32,3% до 36,1% це не є досить високий показник, адже у країн, що розвиваються він коливається в межах 40-60%, а в розвинутих країнах – вище 80%.

Вважаємо за доцільне продовжити аналіз розвитку страхового ринку України врахувавши показники ВВП. Розмір частки валових страхових премій в обсязі ВВП дає уявлення про те, наскільки страховий ринок впливає на економічний та соціальний розвиток країни. Даний показник можна назвати коефіцієнтом «проникнення» (Insurance Penetration ratio), тобто глибини страхування в країні.

Дослідивши питання проникнення страхування в економіку, за даними табл.2.2., вважаємо, що в Україні цей показник досить невисокий та має тенденцію до пониження. Протягом досліджуваного періоду в середньому відношення валових страхових премій досягає рівня 1,46 %, у світовій практиці цей показник залишається в межах 5-12 %. Для порівняння: у Європі – 5,0%, в середньому у світі – 6,1%. Лідерами за цими показниками у світі є Великобританія, Японія та Франція [25]. З огляду на такий результат, можемо

сказати, що страховий ринок розвивається в умовах нестабільного економічного розвитку країни, низького попиту та довіри споживачів страхових послуг.

Таблиця 2.2.

Частка страхових премій у ВВП, %*

Роки	Валові страхові премії	Чисті страхові премії
01.01.2016	1,50	1,12
01.01.2017	1,47	1,11
01.01.2018	1,46	0,95
01.01.2019	1,39	0,97
01.01.2020	1,33	1,00

*Примітка: складено та розраховано автором за джерелами[21], [26].

Ще одним показником розвитку ринку страхових послуг є показник «щільності» страхування (Insurance Density ratio), він розраховується як співвідношення розміру страхової премії на душу населення. Зростання даного коефіцієнта говорить про зростання попиту на страхові послуги серед населення.

Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт «щільності» має тенденцію до зростання (табл.2.3). Але, незважаючи на позитивне зростання, розмір страхової премії на одну особу, в Україні знаходиться на дуже низькому рівні та вказує, що страховий ринок України залишається слаборозвиненим і на початок 2020 року становив 30 дол США.

Таблиця 2.3

Коефіцієнт «щільність» страхування в Україні протягом 2016-2020 років*

Роки	01.01.2016	01.01.2017	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020
Валові страхові премії (ВСП), дол.США	713 664	956 280,5	1 218 696,3	1 366 492,4	1 255 068,4
Чисті страхові премії (ЧСП), дол.США	536 517,6	719 550,7	799 552,9	1 366 986,1	937 792
Постійне населення (Н), тис.ос.	42590,9	42414,9	42216,8	41983,6	41732,8
ВСП/Н	16,76	22,55	28,87	32,55	30,07
ЧСП/Н	12,60	16,96	18,94	32,56	22,47

*Примітка: складено та розраховано автором за джерелом [26].

Таким чином, на сьогодні ринок страхування в Україні потребує подальшого розвитку з підтримкою держави. З огляду на розвиток економіки країни, зовнішніх факторів та кризового стану, що триває з 2014 року, через

воєнні дії на сході країни, та який підсилюється з початком коронавірусної епідемії, можемо виділити такі ключові проблеми страхового ринку України (Рис.2.3).

Рис.2.3. Ключові проблеми страхового ринку України*

*Примітка: складено автором.

На відміну від банків страховики не надають регулятору та не оприлюднюють в достатньому обсязі проміжної звітності щодо своєї діяльності. Через існування недієвого контролю за належним відображення фінансових результатів та структури власності, а відтак у регулятора немає можливості своєчасно оцінити фінансовий стан страховиків та відреагувати на проблеми платоспроможності. Ще одним недоліком вітчизняних страховиків – відсутність чіткої стратегії розвитку та бізнес-моделі. Відсутній механізм гарантування страхових виплат за договорами довгострокового страхування життя; процедура виходу з ринку страховика не захищає прав споживачів; неринкова поведінка страховиків по відношенню до споживачів, низький рівень кваліфікації страхових посередників тощо[25].

Для усунення виявлених проблем та створення належних умов для розвитку страхового ринку України необхідно: насамперед підвищити рівень капіталізації та конкурентоспроможність страховиків, збільшити середній рівень страхових виплат. Також важливим залишається підвищення рівня страхової

культури та довіри до страховиків у населення, як приклад, через підвищення прозорості страхового ринку та розвитку сучасної інфраструктури ринку.

2.2 Дослідження діяльності страхової компанії на прикладі ПрАТ СК «Інтер-Поліс»

Приватне акціонерне товариство страхова компанія «Інтер-Поліс» – це українська страхова компанія, що працює на вітчизняному страховому ринку майже три десятки років, з 21 червня 1993 року, займається іншими видами страхування, крім страхування життя. Регіональна мережа відділень зосереджена в таких великих містах України як: Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Херсон, Вінниця та Чернівці.

Основною метою провадження діяльності фінансової установи – «страхування, перестрахування та провадження фінансової діяльності, що пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням, у тому числі у вигляді надання послуг для інших страховиків на підставі укладених цивільно-правових правочинів, надання послуг (виконання робіт), якщо це безпосередньо пов'язано із зазначеними видами діяльності, а також будь-які операції для забезпечення власних господарських потреб Товариства» [27].

Серед страховиків України займає 4 місце в ТОП-10 страховиків ОСЦПВ за показниками діяльності в 2-му кварталі 2020 р.. Працює за Національною рейтинговою шкалою, довгострокового кредитного рейтингу, на рівні uaA. Отримала нагороду на XV Всеукраїнському конкурсі страхова компанія 2020 року в номінації «Лідер Страхового ринку по впровадженню інноваційних страхових продуктів». СК «Інтер-Поліс» впровадила інноваційні страхові продукти у сфері добровільного медичного страхування. Одним з компонентів цих продуктів є підтримка клієнтів за допомогою Віртуального помічника чат-бота «МедБрат», який працює в месенджерах Viber, Telegram та Facebook Messenger [28].

Страхова компанія, на основі отриманих ліцензій (див.Дод.Б) може надавати такі види страхових послуг як:

- обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
- страхування автотранспортних засобів (КАСКО) на випадок їх втрати, знищення або пошкодження внаслідок страхових ризиків;
- страхування майна за спеціальними програмами;
- комплексне страхування подорожуючих забезпечує комплексний особистий та майновий захист подорожуючих під час подорожей;
- страховий захист від збитків, завданих життю, здоров'ю та/чи майну третіх осіб майном;
- страхування вантажів здійснюється відповідно до міжнародних умов з метою компенсувати збитки клієнта внаслідок загибелі або пошкодження вантажу під час транспортування будь-якими видами транспорту;
- корпоративне страхування;
- добровільне медичне страхування гарантує найкращі умови та якість надання медичної допомоги застрахованим особам шляхом залучення найбільш кваліфікованих фахівців та клінік, а також компенсацію витрат на придбання медикаментів[29].

Платоспроможність страхової компанії – це об'єктивний показник поточного фінансового стану страховика шляхом його прогнозування в майбутньому. Інакше, це можливість виконання в майбутньому його зобов'язань завдяки ліквідним активам страховика. Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам страхових резервів, які страховик зобов'язаний формувати у порядку, передбаченому Законом України «Про страхування» [16]. Показник фактичного запасу платоспроможності показує величину активів вільних від зобов'язань. Фактичний запас платоспроможності визначається за формулою (2.1):

$$\text{ФЗП} = \sum A - \sum \text{НА} - \sum Z, \quad (2.1)$$

де ФЗП – фактичний запас платоспроможності,

ΣA – загальна сума активів,

ΣHA – загальна сума нематеріальних активів,

ΣZ – загальна сума зобов'язань [30].

Розрахуємо фактичний показник на прикладі ПрАТ СК «Інтер-Поліс» за даними Додатку В.

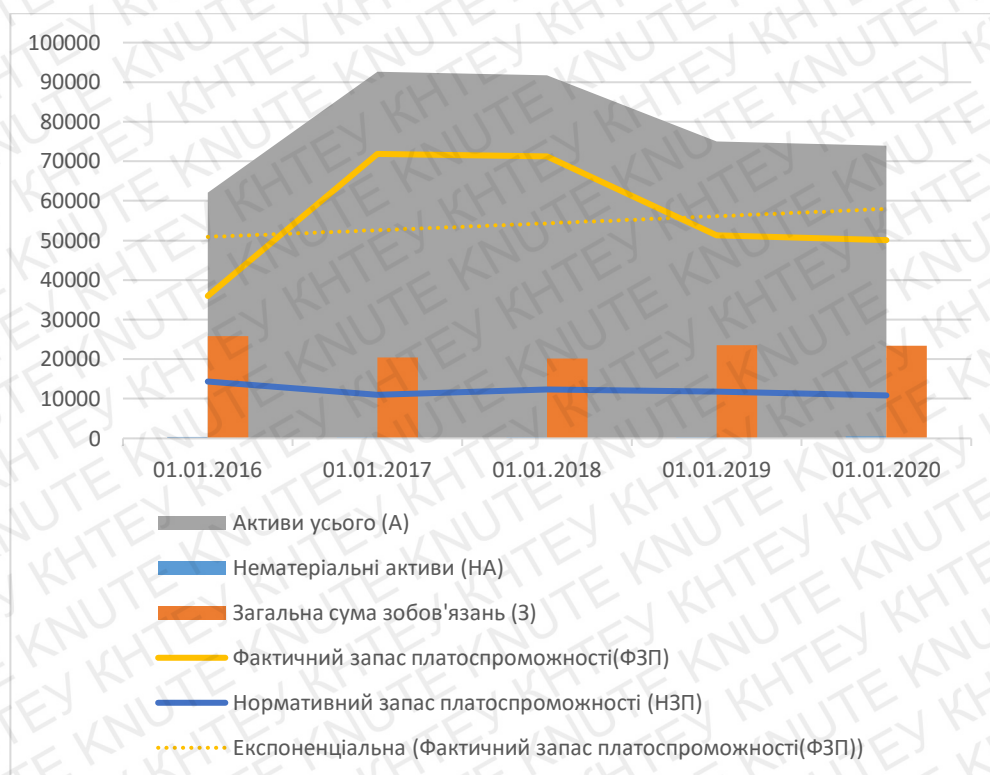

Рис.2.4 Динаміка активів, зобов'язань та фактичного запасу платоспроможності ПрАТ СК «Інтер-Поліс», за період з 01.01.2016 по 01.01.2020 рр., тис.грн. *

*Примітка: побудовано та розраховано автором за джерелами [31-35].

Для визначення чи відповідає розрахований ФЗП відповідному рівню платоспроможності за вимогами законодавства, де ФЗП повинен перевищувати нормативний його запас (НЗП) на будь-яку дату. Тому додатково розрахуємо НЗП (див.формулу 2.2) на основі даних Додатку В, що розраховується шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на 50 відсотків страхових премій, належних перестраховикам [16].

$$\text{НЗП} = 0,18 \cdot (\text{СП} - 0,5 \cdot \text{СПп}), \quad (2.2)$$

де НЗП – нормативний запас платоспроможності;

0,18– понижуючий коефіцієнт, взятий на рівні стандартів директив ЄС;

СП – премії за попередні 12 календарних місяців;

СПп – премії, що перераховані перестраховикам [30].

Таким чином, за результатами проведеного аналізу, на прикладі ПрАТ СК «Інтер-Поліс», в середньому фактичний запас платоспроможності перевищує в 4 рази нормативний запас платоспроможності. Дане порівняння дозволяє визначити частку власних коштів страхової компанії в загальному обсязі зобов'язань. Тобто, як ми бачимо страхова компанія має можливість у разі настання непередбачуваних обставин покрити свої зобов'язання перед страхувальниками.

Досліджуючи динаміку чистих страхових премій (табл.2.4) СК «Інтер-Поліс» протягом досліджуваного періоду видно їхнє скорочення в 1,5 рази з 2016 року до 2020 року. Ця тенденція простежується і в частці страхових премій компанії в загальному обсязі валових страхових премій України, це характеризує наскільки дана компанія проникла на ринок.

Таблиця 2.4

Частка чистих страхових премій СК «Інтер-Поліс» у валових страхових премій України, протягом 2016-2020 років*

Показник	01.01.16	01.01.17	01.01.18	01.01.19	01.01.20
Валові страхові премії, млн.грн.	29 736,0	35 170,3	43 431,8	49 367,5	53 001,2
Чисті страхові премії (ЧСП), СК «Інтер-Поліс», тис.грн.	81941	65776	68323	61612	54030
Частка ЧСП СК "Інтер-Поліс" у валових страхових преміях, %	0,003	0,002	0,002	0,012	0,001

*Примітка: складено та розраховано автором за джерелами [36–41].

У закордонній страховій практиці використовується такий показник, як рівень платоспроможності K_{sm} (див.формулу 2.3), що визначається як відношення показника фактичного запасу платоспроможності до

максимального значення показника нормативного запасу платоспроможності:

$$K_{sm} = \frac{\PhiЗП}{НЗП}, \quad (2.3)$$

де ФЗП– фактичний запас платоспроможності;

НЗП– нормативний запас платоспроможності [30].

Таблиця 2.5

Динаміка рівня платоспроможності ПрАТ СК «Інтер-Поліс» (за період 01.01.2016-01.01.2020р)

Показник	2016	2017	2018	2019	2020
Фактичний запас платоспроможності (ФЗП)	35990	71871	71284	51283	50104
Нормативний запас платоспроможності (НЗП)	14363,73	11066,49	12329,64	11866,86	10852,2
Рівень платоспроможності (K_{sm})	2,51	6,49	5,78	4,32	4,62

*Примітка: розраховано автором за даними Додатків В та Г.

За міжнародними стандартами рекомендоване значення цього показника має перевищувати 20%. Отже, платоспроможність СК «Інтер-Поліс» не може конкурувати з аналогічним стандартним показником європейських страховиків.

Важливим фактором проведення розрахунку оцінки платоспроможності страховика – це потреба у вдосконаленні методів використання фінансових ресурсів, а отже й підвищення стабільності компанії. Стабільність страхової компанії –це фінансова стійкість страховика, що передбачає в першу чергу здатність виконувати прийняті на себе зобов'язання за договорами страхування не залежно від зовнішніх та внутрішніх чинників та факторів економічної кон'юнктури.

Аналіз фінансової стійкості страховика здійснюється з огляду на такі елементи: власний капітал, тарифна політика, збалансованість страхового портфеля та страхові резерви, інвестиційна політика, перестраховування.

Відповідно до III розділу Закону України « Про страхування» висувається обов'язкова вимога платоспроможності – розмір сплаченого статутного (гарантійного) фонду (у розмірі 1 млн. євро для ризикового страхування та 10 млн. євро для страховика, який займається страхуванням життя). До

гарантійного фонду страховика належить додатковий та резервний капітал, а також сума нерозподіленого прибутку.

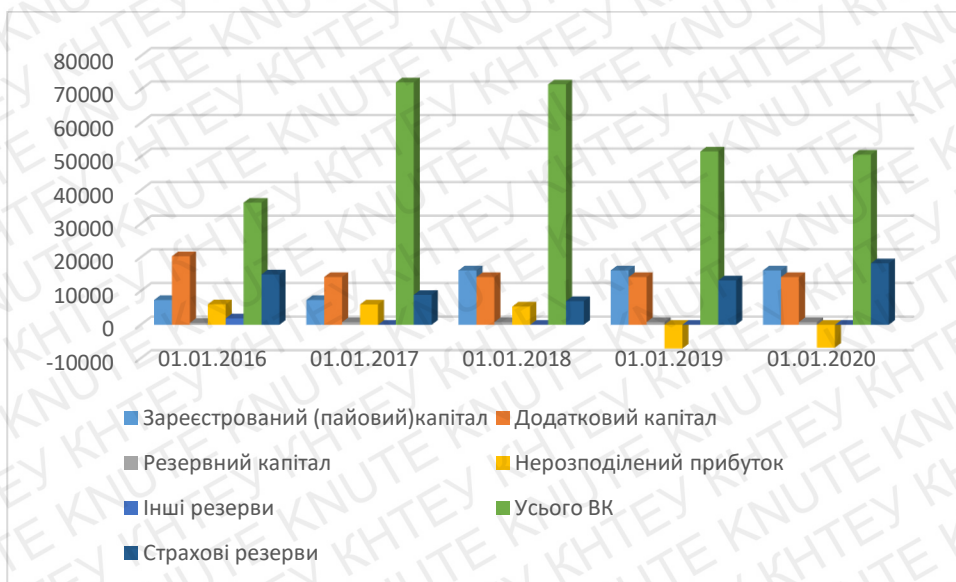

Рис.2.5 Динаміка складових власного капіталу СК «Інтер-Поліс», 01.01.2016-01.01.2020 рр.*

*Примітка: складено автором за джерелами[37–41].

Як бачимо, за аналізований період страхова компанія виконує вимоги законодавства до статутного фонду, зростають її страхові резерви.

Найважливішим фінансовим показником віддачі, який показує, наскільки ефективно був використаний вкладений капітал у діяльність компанії є рентабельність власного капіталу [42, с. 223]. Тому вважаємо за доцільне здійснити факторний аналіз рентабельності власного капіталу компанії із використанням моделі DuPont (формула 2.4) [43, с. 287]:

$$ROE = ROS \times TAR \times LR \quad (2.4)$$

де ROE – рентабельність власного капіталу;

ROS – рентабельність продажів;

TAT – оборотність активів;

LR – коефіцієнт фінансового важеля.

Дані фінансової звітності досліджуваної страхової компанії «Інтер-Поліс» за 2018-2019 рр. наведено у табл.2.6 [31,32,38].

Таблиця 2.6

**Вихідні дані для факторного аналізу рентабельності власного капіталу СК
ПрАТ «Інтер-Поліс», за 2018-2019 рр.***

№	Показник	Умовне позначення	2018	2019	Відхилення	
					Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
1	Чистий прибуток, тис.грн.	ЧП	68323	61612	-6711	-9,82
2	Виручка, тис.грн.	ВР	21886	13492	-8394	-38,35
3	Середньорічна величина активів, тис.грн.	А	83382	74544	-8838	-10,60
4	Середньорічна вартість власного капіталу, тис.грн.	ВК	61550	51077	-10473	-17,02
5	ROS, (ЧП/ВР)	a	3,122	4,5666	1,44	46,28
6	TAT,(ВР/А)	b	0,262	0,181	-0,08	-31,04
7	LR,(А/ВК)	c	1,355	1,4594	0,10	7,73
8	ROE,(ЧП/ВК)	y	1,11	1,2063	0,10	8,67

*Примітка: складено автором за джерелами [31,32,38].

За даними таблиці 2.6 видно зменшення всіх абсолютних показників показників у 2019 році порівняно з попереднім періодом. У результаті значного скорочення середньорічної вартості активів відбувається збільшення показника фінансової залежності на 7,7% та рентабельності продажів на 46,3%. Але також спостерігаємо зменшення коефіцієнту оборотності активів на 31%. На основі цих даних можемо здійснити розрахунки впливу факторів на рентабельність власного капіталу за трьохфакторною моделлю (табл. 2.7)

Таблиця 2.7

**Вплив факторів на рентабельність власного капіталу компанії СК ПрАТ
«Інтер-Поліс», за 2018-2019 рр.***

№	Фактор	Розрахунок	Вплив факторів
1	ΔU_a	$\Delta a * b_0 * c_0$	0,5137
2	ΔU_b	$a_1 * \Delta b * c_0$	-0,5041
3	ΔU_c	$a_1 * b_1 * \Delta c$	0,0866
4	Загальний вплив	$\sum(\Delta U_a, \Delta U_b, \Delta U_c)$	0,0962

*Примітка: складено автором за джерелами [31,32,38].

З наведених результатів видно, що зростання рентабельності власного капіталу на 0,0962 відбулося за рахунок впливу всіх факторів. Найбільший вплив мала зміна рентабельності продажів, що збільшило рентабельність капіталу на 0,5137. А зменшення оборотності активів на 0.08 обороту викликало зменшення

рентабельності капіталу на 0,5041 і збільшення коефіцієнту фінансової залежності – до збільшення коефіцієнту рентабельності власного капіталу на 0,0866. Виходячи з отриманих результатів дослідження даної факторної моделі, резервами зростання рентабельності власного капіталу можуть бути всі фактори, за умови їхнього збільшення у звітному періоді.

Окрім того, варто звернути увагу, що існують показники оцінки фінансової стійкості компаній без прив'язки до виду діяльності, а лише на основі формалізованої звітності. До таких показників належать коефіцієнт автономії, забезпеченості власним капіталом, коефіцієнт фінансового левериджу тощо. Використовуючи для аналізу дані показники основна увага зосереджується на оцінці достатності власного капіталу для забезпечення безперебійної операційної діяльності суб'єкта господарювання. Отже, до фінансової стійкості страховика висуваються вимоги на рівні законодавчому, наводяться рекомендації регулятора та існують формалізовані підходи до оцінки її оцінки.

Щоб оцінити фінансову стійкість окремо взятої страхової компанії, розглянемо фінансову звітність страхової компанії ПрАТ «Інтер-Поліс» з використанням наведених в Табл.2.8 методик.

Таблиця 2.8

Методики оцінки фінансової стійкості страховика*

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення
Тести раннього попередження відповідно до Розпорядження Нацкомфінпослуг		
Зворотний показник платоспроможності	$ZPP = 100 * (\text{Загальна сума зобов'язань}) / (\text{Баланс})$	від 0 до 20%
Показник незалежності від перестраховування	$PNP = 100 * (\text{Чиста сума премій по всіх полісах}) / (\text{Валова сума премій по всіх полісах})$	від 50% до 85%
Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу	$PBRK = 100\% * (\text{Чисті страхові резерви}) / (\text{Баланс})$	від 0 до 50%
Оцінка фінансової стійкості підприємства		
Коефіцієнт автономії	$KA = (\text{Власний капітал} / \text{Баланс}) * 100\%$	більше 50%
Коефіцієнт забезпечення власним капіталом	$KZB = (\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}) * 100\% / \text{Оборотні активи}$	більше 10%

*Примітка: згруповано автором за джерелом [44].

На рисунку 2.6 наведені результати розрахунків показників фінансової стійкості СК «Інтер-Поліс» за період 2016-2020 рр. на основі методики, наведеної в Табл.2.6 Як бачимо, за аналізований період спостерігаємо, що зворотний показник платоспроможності мав найближче до ідеального значення у 2017 та 2018 роках (від 0 до 20%), а протягом останніх двох років ,бачимо менш позитивну тенденцію, цей показник перевищує нормативне значення більше ніж на 11 %. Показник незалежності від перестраховування демонструє негативну тенденцію протягом досліджуваного періоду та коливається в межах 94-98%, тобто компанія майже не перестраховує власні ризики, що може в майбутньому негативно вплинути на її платоспроможність. Показник відношення чистих страхових резервів до капіталу в межах від 0% до 50%, символізує про фінансову стійкість страхової.

За цими показниками (Рис.2.6) можна сказати, що СК «Інтер-Поліс» не має серйозних проблем, а її фінансові показники знаходяться на середньому рівні.

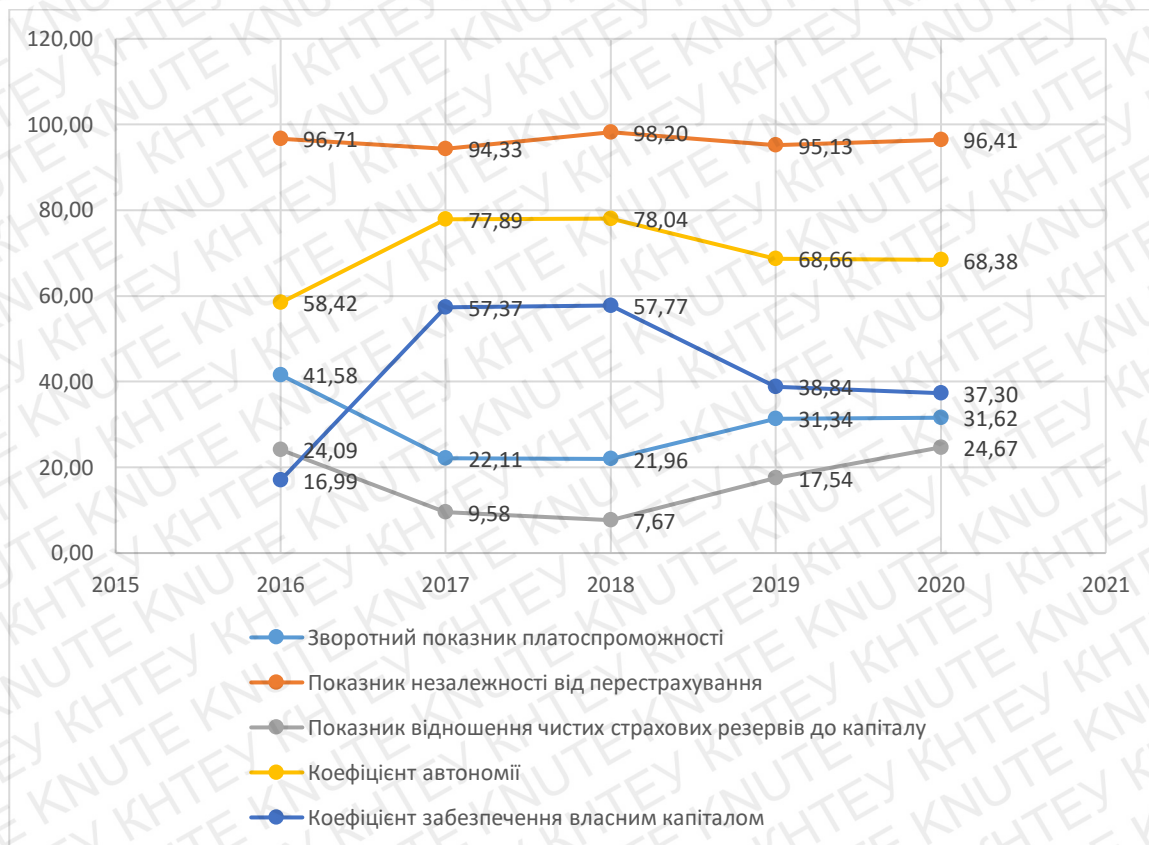

Рис.2.6 Динаміка комплексного показника фінансової стійкості СК ПрАТ «Інтер-Поліс», за 2016-2020 роки.*

*Примітка: розраховано автором на основі формалізованої звітності компанії за джерелами [31–35, 37–41].

Коефіцієнт автономії демонструє тенденцію до скорочення, хоча і залишається на досить високому рівні. Чим вище частка власних коштів, тим більша фінансова стійкість страхової компанії. Як бачимо на рис.2.6 спостерігаємо зниження коефіцієнта автономії свідчить про збільшення ризику фінансових труднощів в майбутніх періодах. Цей коефіцієнт доповнюється коефіцієнтом забезпечення власним капіталом знаходиться в рекомендованих межах, хоча і демонструє негативну динаміку. Отже, аналіз показав необхідність переглянути політику перестраховування компанії, а також загострити увагу на зростанні зобов'язань компанії.

ВИСНОВКИ ДО 2 РОЗДІЛУ

Нами було проаналізовано стан розвитку страхового ринку України за період 2016-2020 рр., на основі аналізу таких основних показників діяльності страховиків як обсяг страхових компаній на ринку, динаміка активів, сплачених капіталів та сформованих резервів. Результатом є позитивна динаміка досліджених показників: виведення з ринку неплатоспроможних компаній, підвищення обсягів активів та страхових резервів. Протягом досліджуваного періоду в середньому відношення валових страхових премій досягає рівня 1,46 %, у світовій практиці цей показник залишається в межах 5-12 %. Для порівняння: у Європі – 5,0%, в середньому у світі – 6,1%. А щодо розміру страхової премії на одну особу, ми дослідили, що цей показник в Україні знаходиться на дуже низькому рівні та вказує, що страховий ринок України залишається слаборозвиненим і на початок 2020 року становив 30 дол США.

Проте незважаючи на позитивну динаміку показників вітчизняний страховий ринок потребує подальшої перебудови та реформування. Євроінтеграція для українського ринку страхування вимагає вирішення таких

проблем як : низька платоспроможність та ліквідність, недосконалість законодавства та бізнес-моделі страховиків, нерозвиненість системи страхування життя, проблеми захисту прав споживачів та низька довіра, інформаційна закритість страхового ринку та інші.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРИСКОРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

3.1 Умови функціонування Європейського страхового ринку та можливість їх імплементації в Україні

Процес створення єдиного страхового ринку Європи розпочався досить давно, тому наразі ми вже маємо можливість спостерігати його результат – фінансово розвинутий європейський ринок страхових послуг.

Страховання – це невід’ємний важіль розвитку економіки, який тим самим забезпечує її стабільність. Так, останнім часом можемо простежити тенденцію до зростання оборотів європейських страхових компаній та наближення за обсягом капіталу до банківського сектора. Сьогодні європейські компанії, що займаються страхуванням стали важливою частиною європейських інвестицій. Страховання у повній мірі залежить не лише від загальноекономічної ситуації в світовій економіці, на ринках капіталу, але й від таких обставин як кліматичні умови, кількість природних і техногенних катастроф, пандемії тощо. На страховий ринок також впливають серйозні світові проблеми: зростання тероризму, підвищення ризику торговельних операцій і реалізації інвестиційних проектів, старіння населення та інші аспекти сучасного розвитку світової системи господарства. Всі ці фактори, безумовно визначають динаміку розвитку сучасного світового страхового ринку і глобалізацію діяльності страхових компаній.

Основним умовами створення та функціонування Європейського страхового ринку можна згрупувати за двома напрямками: формування єдиного гармонічного страхового законодавства та забезпечення вільної діяльності страховиків Європи.

Створення єдиного європейського страхового ринку базується на принципах, які передбачають вільну можливість створення філій усередині країн

ЄС для будь-якої з країн-членів. Крім того, європейські страхові компанії мають право вільно надавати страхові послуги в межах ЄС без обов'язкового створення філії. Чесна конкуренція на рівних умовах і неможливість використання заборонених методів конкуренції, наприклад, самостійного вибору права контракту та режиму оподаткування, що може створювати нерівні умови конкуренції на території ЄС, також відносяться до базових умов побудови єдиного європейського страхового ринку[45].

Нинішнє європейське страхове законодавство пройшло багато метаморфоз, в результаті яких нові доповнення були випущені у вигляді трьох поколінь директив ЄС. Дані документи направлені на контроль за платоспроможністю страхових компаній, на захист прав споживачів страхових послуг, регулювання діяльності страховиків тощо.

Перші базові директиви 1973 року (для non-life компаній) та 1979 року (для life компаній) передбачають правила, рекомендовані для всіх країн-членів ЄС [46], серед них можна виділити основні:

- створення єдиного понятійно-категоріального апарату законодавства, що регулює страхову діяльність країн ЄС;
- формування єдиною класифікації видів страхування;
- виокремлення двох типів страхових компаній life і non-life;
- єдині вимоги щодо створення та складу резервних фондів страховиків.

Важливим здобутком перших директив було виокремлення видів страхування та скасування адміністративного погодження, при відкритті філії в країнах ЄС, з місцевою владою.

Другі директиви 1988р.(для non-life компаній) та 1990р. (для life компаній) зосереджені на введенні свободи просування страхових послуг на території інших країн членів ЄС, до її запровадження існували обмеження тільки щодо просування невеликих ризиків. Ці директиви проєктують необхідність контролю за просуванням «великих» ризиків – цей контроль повинна здійснювати країна, яка просуває страхову послугу [47]. Основними регламентаціями є:

- загальні стандарти оцінки фінансового стану страховиків;

- виокремлення «великих» та «масових» ризиків в non-life страхуванні;
- введення окремого страхового нагляду за видом ризику[48].

Звісно це не єдині прийняті директиви, серед інших директив виділяють зі страхування цивільної відповідальності автовласників, юридичного захисту, річного бухгалтерського звіту та консолідованої бухгалтерської звітності – звітності юридичних осіб, пов'язаних між собою за деякими ознаками, наприклад з власності тощо[45].

Прийняті 1992 року Директиви третього покоління стали фінальними документами формування єдиної правової бази Європейського страхового ринку. Основні введення стали наступні:

- концепція «єдиної страхової ліцензії», тобто створена система «Європейський паспорт» для страховиків країн ЄС;
- проведення страхового нагляду органами державної влади країни реєстрації страховика;
- лібералізація вкладення коштів страхових резервів та гарантійних фондів страхових організацій [49].

Гармонізація правового регулювання страхової діяльності дозволила згрупувати страхові ринки країн ЄС в єдиний. Виключення складає система оподаткування у сфері страхування, що регулюється нормами національних законодавчих актів країн ЄС.

Проте незважаючи на попередньо описані Директиви ЄС потребував всеохоплюючого та фундаментального аналізу існуючого законодавчого регулювання страхування. В результаті у 2002 році був розроблений та впроваджений "Solvency I Directives". Цей документ доповнив вже існуючі вимоги норм платоспроможності європейських страхових компаній. Вимоги цієї Директиви знайшли відображення та дотримання на українському ринку страхування. Але як і в житті нічого не буває ідеальним, тому і ця Директива зазнала змін. "Solvency I Directives" була переглянута та доповнена Директивою Solvency II (Directive 2009/138 / EC), що була прийнята Європейською Радою і

Парламентом в листопаді 2009 року, і наприкінці 2016 року вимоги Solvency II повинні були бути впроваджені в усіх країнах ЄС.

Головними завданнями Solvency II є вдосконалення європейської системи контролю та нагляду за страховими компаніями, перегляд та поліпшення захисту страхувальників, зміцнення інтеграційних процесів європейського страхового ринку і, як результат, посилення конкурентоспроможності європейських страховиків на світовій арені [50].

Нововведенням Solvency II є розрахунок нормативного запасу платоспроможності, який за доповненою методикою заснований на ризик-орієнтованому підході до розрахунку фінансової стійкості і платоспроможності страховиків, тобто уже з урахуванням можливих майбутніх ризиків. Отже, Solvency II – це система комплексного підходу до забезпечення платоспроможності європейських страхових компаній, яку можна узагальнити трьома сегментами встановлення єдиної системи регулювання (рис. 3.1).

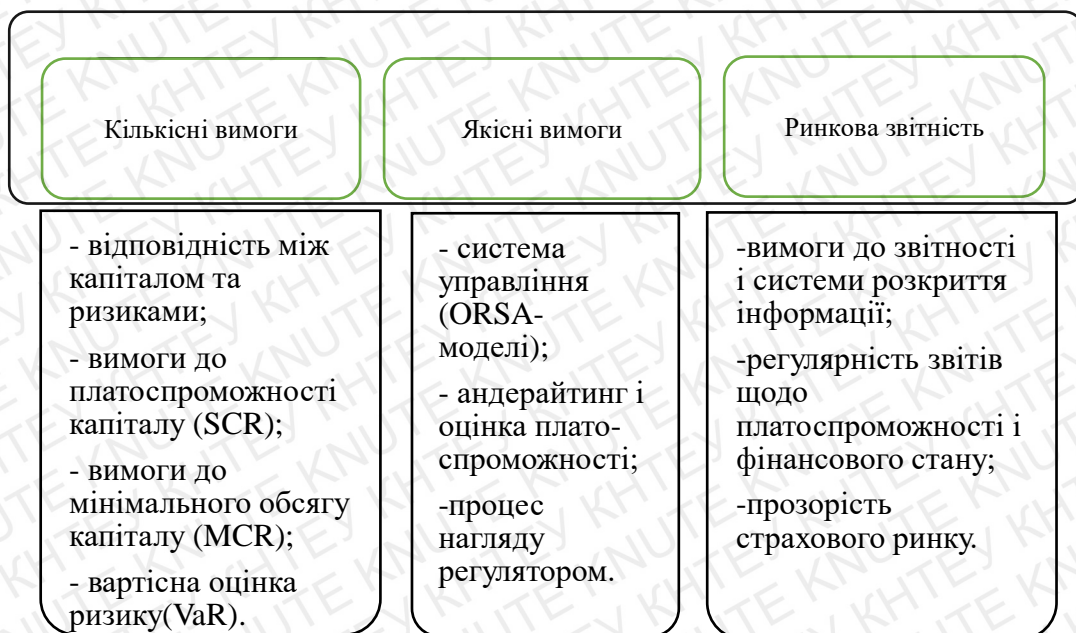

Рис.3.1 Структура вимог до платоспроможності європейських страховиків відповідно до Solvency II*

*Примітка: складено автором за джерелом[50].

Кількісні та якісні вимоги застосовуються до всіх компаній та включають такі показники як власні кошти, технічні резерви, розрахунок вимог до капіталу

відповідно до Solvency II (фактична маржа платоспроможності – the Solvency Capital Requirements – SCR та нормативна маржа платоспроможності – Minimum Capital Requirements – MCR).

Фактична маржа платоспроможності (SCR) – це капітал, необхідний для того, щоб страховик зміг виконати свої зобов'язання протягом року з вірогідністю принаймні 99,5%. На додаток до капіталу SCR, необхідно розрахувати вимогу щодо мінімального капіталу (MCR), яка представляє поріг, нижче якого втручається національний наглядовий орган (регулятор) [51].

Вплив Директиви на страхову галузь Європи є неоднозначним. Прагнення Європарламенту знизити ризики за рахунок збільшення вимог до капіталізації страховиків призвели до зниження віддачі на капітал, і як наслідок — до зниження інвестиційної привабливості галузі та підвищення вартості страхових послуг (за останні 5 років кількість страхових компаній в ЄС різко скоротилася з 3,9 тис. до 3,2 тис.) [52], що в кінцевому результаті вплинуло безпосередньо на страхувальників. Тому Solvency II потребує подальшого перегляду та внесення спрощень, бо з моменту введення в дію вже сьогодні можна простежити недоліки Директиви, такі як наявність дуже високих додаткових фінансових «подушок безпеки», що сформовані для захисту споживачів страхових послуг.

Для ефективної підготовки до імплементації Solvency 2 Нацкомфінпослуг запровадила нові підходи до ліцензування, вимоги до розкриття структури власності, посилили відповідальність власників і керівників небанківських фінансових установ через підвищення вимог до ділової репутації, підвищено стандарти розкриття інформації та звітності небанківських фінансових установ. У результаті підвищення вимог до платоспроможності, капіталізації страховиків та встановлення нових фінансових нормативів відбувається збільшення обсягу довгострокового інвестування в економіку країни. Якісні та структурні зміни прийнятних активів і представлення коштів (покриття) страхових резервів сприяли підвищенню ліквідності, диверсифікації та дохідності активів страховиків [53].

НБУ запровадив нову систему організації статистичної звітності стандартного формату XML, що дало можливість остаточно відмовитися від збирання звітності на паперових носіях і перейти до використання відкритих каналів для збирання та поширення даних через API з високим рівнем захисту інформації. Регуляторами фінансового сектору та Міністерством фінансів здійснюються заходи щодо впровадження системи подання фінансової звітності в єдиному електронному форматі iXBRL. Запровадження зазначеної системи фінансової звітності у форматі iXBRL є кроком в напрямі підвищення стандартів з розкриття інформації на вітчизняному фінансовому ринку[53]. Запроваджено ризик-орієнтований нагляд та посилений фінмоніторинг НБУ.

Зараз на Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики покладено завдання щодо підготовки нової редакції закону «Про страхування», базового законопроекту, який визначатиме правила гри всієї страхової галузі на найближчі роки. Проект закону розробляється з урахуванням положень Євродирективи 2009/138 про ведення діяльності у страхуванні та перестрахованні «Solvency II». Слід наголосити, що вимоги до платоспроможності за останньою редакцією Директиви є досить жорсткими навіть для європейських страховиків, а тому імплементація цього проєкту в українських реаліях має бути більш м'якою.

Як заявили експерти міжнародних організацій : «Solvency II слід застосовувати пропорційно характеру, масштабу і складності ризику, властивого страховику. Вкрай важливо, щоб галузь розробила конкретні пропозиції про те, як можна змінити Solvency II під час поточного перегляду положень Директиви, щоб послідовніше застосовувати принцип пропорційності».

Європейська організація зі страхування та пенсійного забезпечення (EIOPA) має на меті збільшити порогові показники діяльності страховиків з поточного розміру в 5 млн євро до 25 млн євро. Це дозволить невеликим страховикам, зі загальним обсягом премій менше 25 млн євро, не виконувати вимоги Solvency II. Таке послаблення Директиви полегшить існування невеликих та середніх українських страховиків, для них залишаться правила

резервування і платоспроможності, які діють зараз, так як чинний закон «Про страхування» в питанні платоспроможності базується на підходах і параметрах, взятих з попередньої Євродирективи.

Запровадження правил страхового ринку ЄС є важливою складовою євроінтеграції України. Регуляторне наближення дає змогу с часом запровадити режим внутрішнього ринку ЄС. Українські страховики, які можуть дотримуватися та виконувати європейські умови, мають доступ до одного із найбільших ринків світу. У свою чергу, зменшення ризиків неплатоспроможності сприятиме збільшенню довіри споживачів та стабільності страхового сектору, який є не лише частиною фінансового ринку, але й суттєвим чинником економічного розвитку країн та інструментом вирішення багатьох соціальних проблем.

Якщо порівнювати Директиву Solvency II та Законом України «Про страхування», то можна зустріти певні невідповідності.

Розмір статутного капіталу. У Законі мінімальний розмір статутного фонду страховика, який не займається страхуванням життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн євро (стаття 30) [16].

Водночас, відповідно до Solvency II він повинен мати абсолютний нижній рівень: 2,2 млн євро для організацій, які не займаються страхуванням життям; 3,2 млн євро для перестраховальних організацій, окрім підконтрольних перестраховальних організацій, у випадку яких мінімальний необхідний капітал повинен бути не меншим 1 млн євро.

У чинному Законі «Про страхування» не визначені умови платоспроможності страховика, не встановлена відповідальність аудиторів та недостатньо врегульовані питання перестраховування.

Нова редакція Закону України «Про страхування» враховує :

- реєстрація страховиків здійснюється у формі акціонерного товариства;

- створення інститутів перестраховиків, які діють на підставі окремої ліцензії;
- встановлюються вимоги платоспроможності, що враховують якість активів страховика, його системи управління та розкриття інформації;
- визначаються вимоги до системи корпоративного управління страховика.

Таким чином, проект Закону в цілому не суперечить актам права ЄС, однак є фрагментарним, що означає потребу подальших законодавчих змін щодо регулювання страхування. Запровадження правил страхового ринку ЄС є важливою складовою євроінтеграції України. Регуляторне наближення дає змогу с часом запровадити режим внутрішнього ринку ЄС. Страхові компанії, які виконують умови ЄС, отримують доступ до одного із найбільших ринків світу. У свою чергу, зменшення ризиків неплатоспроможності сприятиме збільшенню довіри споживачів та стабільності страхового сектору, який є не лише частиною фінансового ринку, але й суттєвим чинником економічного розвитку країн та інструментом вирішення багатьох соціальних проблем.

Таким чином, імплементація Solvency II в Законі «Про страхування» повинна:

- зберігати напрямок на транспарентність структури власників і безумовне виконання зобов'язань страховими компаніями;
- розробити такі умови і наступні нормативні документи, які дозволять розвиватися всім сегментам страхового ринку;
- збільшити доступність страхової послуги;
- створити необхідні умови для підвищення рівень конкуренції;
- підвищити привабливість української страхової галузі для вітчизняних та іноземних інвесторів.

3.2 Концептуальна модель інтеграції України до глобального ринку страхових послуг у контексті її євроінтеграційних спрямувань

Україна завжди прагнула бути частиною Європи не тільки географічно, але й економічно, тому основні напрямки розвитку нашої країни мають євроінтеграційний вектор. Євроінтеграція для України це спосіб розвитку економіки, підвищення привабливості для іноземних інвесторів та переймання передових технологій, підвищення конкурентоспроможності та, як результат, вихід на світовий ринок страхових послуг.

Концептуальна модель євроінтеграційних спрямувань України до глобального ринку страхових послуг (див.рис.3.2) – це сукупність концептуальних засад державної стратегії, тобто дій країни на довготривалий період щодо реалізації основної місії та досягнення довгострокових цілей в сфері страхування, яка визначає перспективу її розвитку, основні напрями та пріоритети діяльності.

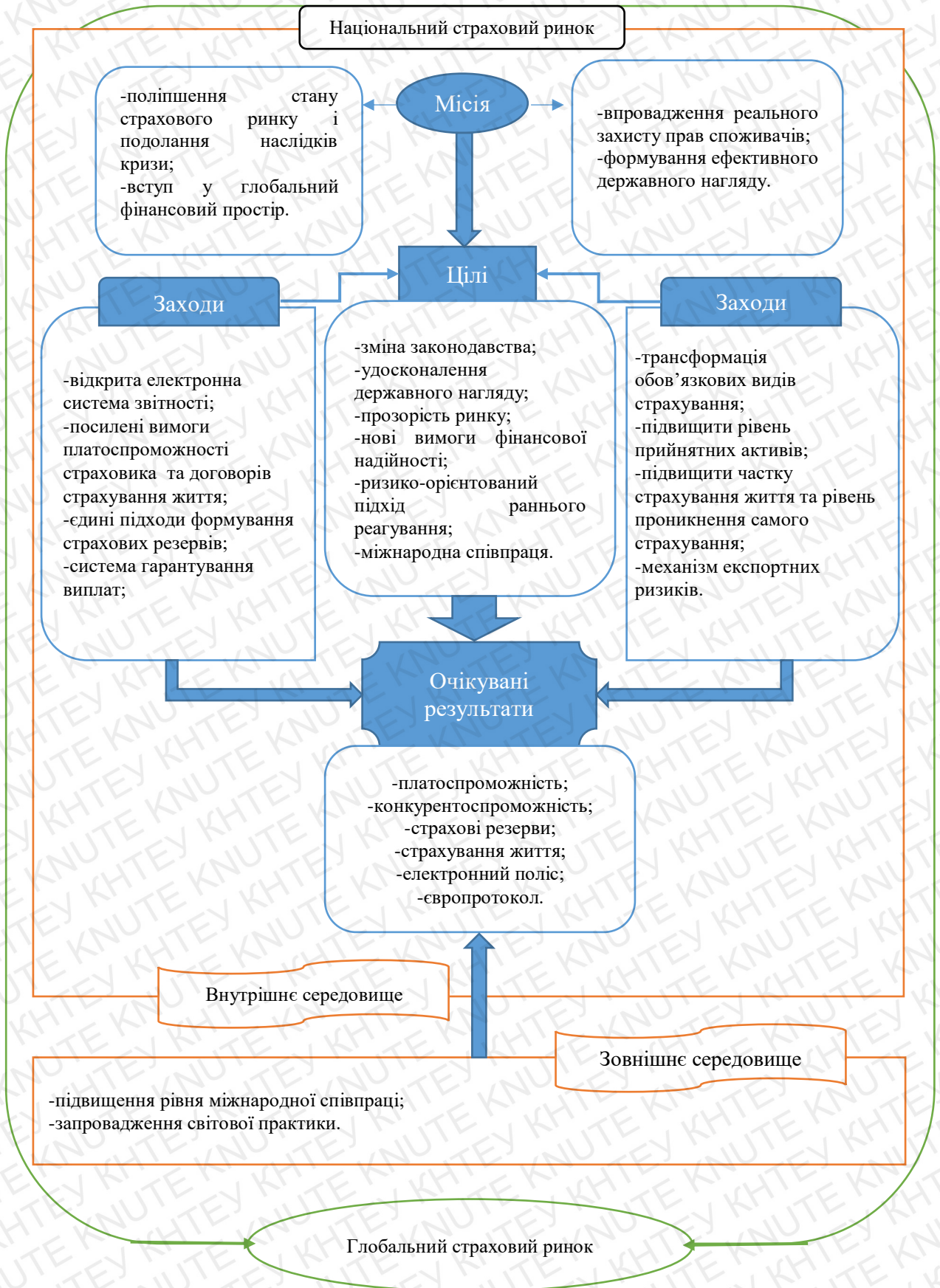

Рис. 3.2 Концептуальна модель євроінтеграції страхового ринку України*

*Примітка: розроблено автором.

Основною місією євроінтеграційних процесів в Україні у сфері страхування :

- 1) поліпшення стану страхового ринку та подолання наслідків кризи;
- 2) формування ефективного та прозорого державного нагляду;
- 3) впровадження реального захисту прав споживачів;
- 4) інтеграція у глобальний фінансовий простір без загроз національним інтересам та економічній безпеці України.

Для забезпечення виконання поставленої місії формуються відповідні цілі.

Інтеграції України до глобального ринку страхових послуг повинна відбуватися з урахуванням наступних цілей :

- переглянути та доповнити Закони, що регулюють страховий сектор;
- підвищення ефективності державного регулювання та удосконалення наглядових підходів;
- забезпечення належних умов для прозорого функціонування ринку;
- внести зміни до Вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів і порядку їхнього підтвердження ;
- розробити та впровадити механізми раннього реагування на ризики страхових компаній та виведення їх з ринку;
- підвищення рівня міжнародного співробітництва у сфері нагляду за страховими компаніями.

В якості засобів досягнення поставлених цілей, відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, наводимо перелік актів законодавства ЄС у сфері фінансових послуг, які відповідно до міжнародно-правових зобов'язань України [51]заплановано імплементувати:

1. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II);

2. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II);
3. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II);
4. Розвиток ринку страхових послуг Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування та перестраховування (Платоспроможність II);
5. Директива 2009/103/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 року щодо страхування від цивільної відповідальності стосовно використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності (кодифікована версія);
6. Директива (ЄС) 2016/97 Європейського Парламенту та Ради від 20 січня 2016 року про реалізацію страхових продуктів;
7. Основні принципи страхування Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю (IAIS).

Одночасно зі гармонізацією законодавства до норм ЄС важливо провести наступні заходи:

- 1) Формування електронної відкритої системи ринкової звітності;
- 2) Посилити вимоги щодо платоспроможності страховиків;
- 3) Уніфікувати підходи щодо формування страхових резервів;
- 4) Запровадити вимоги до договорів страхування життя ;
- 5) Створення системи гарантування виплат за договорами накопичення страхування життя;
- 6) Перехід на клієнтське страхування і трансформація обов'язкових видів страхування в добровільну форму;

- 7) Підвищити рівень (не нижче 80 %) прийнятних активів у структурі загальних активів ;
- 8) Підвищити частку страхування життя (не нижче 20%) у загальному обсязі чистих отриманих страхових премій;
- 9) Підвищити рівень проникнення страхування(не менше 2% від ВВП);
- 10) Впровадити механізм страхування експортних ризиків[54].

Інтеграція в глобальний світовий простір страхового ринку України неможлива без наявності тісних зв'язків та міжнародної співпраці. Для України важливим буде:

- підвищити рівень міжнародного співробітництва у сфері нагляду за страховими компаніями ;
- приєднання до Міжнародної мережі регуляторів кредитних спілок (ICURN) та отримання доступу до її інформаційних ресурсів;
- співпраця, спрямована на запровадження кращих світових практик регулювання небанківських фінансових послуг, у тому числі, страхових.

Концептуальна модель визначає розвиток страхового ринку та відображає в цілому економічне, політичне та соціальне становище України. Для визначення можливих загроз євроінтеграційних процесів важливо дослідити зовнішні фактори впливу на страховий ринок, зробимо це за допомогою PEST-аналізу (рис.3.3), що дозволяє систематизувати екзогенні фактори, об'єднавши їх в чотири групи: політичні, економічні, соціальні та технологічні.

Рис.3.3 PEST-аналіз сучасного стану страхового ринку України*

*Примітка: складено автором за джерелами [55-57].

Фактори впливу з групи політичних чинників дозволяють визначити вплив на страховий ринок державного регулятора та держави в цілому, а також відношення уряду до іноземного капіталу.

Друга група (економічні чинники) формує перерозподіл грошових потоків через систему страхування, тим самим визначаючи роль та місце страхового ринку у фінансовій сфері країни. Ця група факторів має вагомий вплив на розвиток не лише самого ринку, але й країни, бо в результаті своєї діяльності тимчасово вільні кошти та страхові резерви страховиків мають змогу впливати на соціальний розвиток та внутрішнє стимулювання економіки.

Щодо соціальних факторів, то тут до уваги слід прийняти такі чинники як : культуру споживання та страхування, національні особливості, концентрація капіталу, а також урбанізація.

Технологічні чинники дозволяють своєчасно відреагувати на зміни навколишнього середовища та уникнути можливих втрат клієнтів. Страхування це інформаційно-залежна сфера, тому важливе місце посідають інформаційні технології. Страховики активно впроваджують різноманітні інформаційні

технології, адже це запорука більше оперативного та ефективного існування їхньої діяльності, а саме: зберігання та обробка великих обсягів інформації, необхідних для якісного та швидкого аналізу фінансового стану клієнтів.

Згруповані фактори впливу зовнішнього середовища на стан подальший розвиток українського страхового ринку дає зрозуміти, що загалом страховий ринок України розвивається у позитивних тенденціях, хоч його обсяги, порівнюючи з європейським страховим ринком, є незначним.

ВИСНОВКИ ДО 3 РОЗДІЛУ

Проведене нами дослідження дає змогу підтвердити, що український страховий ринок все ще перебуває у стані розвитку. Євроінтеграційні процеси взяли свій початок та з імплементацією Solvency II в Законі «Про страхування» та інших вимог Європейського Союзу Україна зможе вирішити проблему платоспроможності вітчизняних страховиків, проблему прозорості структури власників та звітності страховиків, створити необхідні умови для підвищення рівень конкуренції та підвищити привабливість української страхової галузі для вітчизняних та іноземних інвесторів загалом.

Нами зроблено висновок, що в умовах політичної та економічної нестабільності вітчизняний страховий ринок розвивається нерівномірно, це доповнено результатами проведеного PEST-аналізу. Соціальні аспекти, у тому числі й розвиненість інфраструктури визначають динаміку споживчих переваг, а технологічна складова дозволила виявити існуючі тенденції розвитку галузі уникаючи можливих втрат клієнтів.

Також нами була розроблена концептуальна модель залучення національного страхового ринку України до глобального ринку страхових послуг. Мета якої створення умов для посилення та підтримання сталого розвитку страхового ринку; перейняття зарубіжного досвіду щодо нагляду страхового ринку; підвищення захисту інтересів споживачів страхових послуг.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті проведеного нами дослідження було вирішено наукове завдання щодо поглиблення теоретико-методичних засад дослідження розвитку ринку страхових послуг та розробки науково-практичних рекомендацій щодо інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхових послуг.

Нами було досліджено та уточнено поняття «страховий ринок», який пропонується трактувати як складну динамічну багатофакторну відкриту систему соціально-економічних відносин, які виникають між його суб'єктами з приводу задоволення потреби у страховому захисті, що в кінцевому випадку впливає на економіку держави шляхом забезпечення системи захисту майнових прав, інтересів громадян і підприємств.

У ході дослідження ми запропонували шляхи щодо підвищення ролі страхування в євроінтеграційних умовах, а саме: вдосконалення законодавчої бази у сфері страхування; вдосконалення підходів до регулювання відносин у сфері страхування; підвищення вимог до складання фінансової звітності страховиків відповідно до міжнародних вимог до платоспроможності страхових компаній; підвищення ефективності розвитку страхового ринку.

У ході нашого дослідження ми сформуваємо PEST-аналіз для оцінки стану страхового ринку України та дійшли висновків, що вітчизняний страховий ринок стикається з наступними негативними чинниками:

- 1) політичні (політична нестабільність; недосконале законодавство, що потребує гармонізації; невикористані інвестиційні можливості тощо);
- 2) економічні (висока інфляція та волатильність валютного курсу; нестабільність економічного становища; збільшення медичних витрат; невисока платоспроможність населення тощо);
- 3) соціальні (низька народжуваність та високий рівень смертності; збільшення попиту на страхові продукти; недостатній рівень охорони здоров'я; глобальні зміни клімату тощо);

4) технологічні (впровадження нових продуктів конкуруючих галузей; удосконалення моделювання ризиків; поява нових технологій тощо).

З метою удосконалення шляхів інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхових послуг нами було розроблено концептуальну модель у контексті євроінтеграційних спрямувань вітчизняного страхового ринку та надано наступні рекомендації:

- 1) впровадження комплексу стратегічних заходів, спрямованих на реформування внутрішнього середовища;
- 2) удосконалення нормативно-правових засад з виходом на певні очікувані результати;
- 3) активна участь України у різних формах міжнародного співробітництва, що надасть можливість запровадити кращі світові практики регулювання національного ринку страхування;
- 4) створення сприятливих умов для зміцнення та сталого розвитку страхового ринку країни;
- 5) наближення регуляторного середовища страхового ринку до міжнародних стандартів регулювання й нагляду;
- 6) підвищення ефективності державного нагляду та захисту інтересів споживачів страхових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шахов В.В. Страхование: учебник для вузов / Шахов В.В. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 311 с.
2. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 1 / [Базилевич В.Д., Пікус Р.В., Приказюк Н.В. та ін.]; За ред. В.Д. Базилевича – К.: Логос, 2014. – 496 с.
3. Віленчук О. М. Трансформація поняття "ринок" у теорії функціонування страхових відносин в суспільстві / О. М. Віленчук // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. - 2014. - Вип. 1. - С. 225-235. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_ekon_2014_1_26
4. Журавин С.Г. Корпоративное управление: слов.-справ. / Журавин С.Г. – М.: Анкил, 2009. – 920 с.
5. Гвозденко А.А. Страхование: учебник / А.А. Гвозденко. – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2006. – 464 с.
6. Страхування : підручник / [керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець, д-р ек. наук, проф.]. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : КНЕУ, 2002. – 599 с.
7. Криворучно А.В. Розвиток страхового ринку в сільському господарстві // Економіка АПК. –1997.–№6.–С.66-70.
8. Журавка О. С. Економічний зміст понять, що характеризують страховий ринок та його структуру / О. С. Журавка // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2009. – № 3. – С. 208–211.
9. Ротова Т. А. Страхування: навч. посібник / Т. А. Ротова. – К.: Київ. нац. торг. – екон. ун-т, 2006. – 400 с.
10. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія / В.М. Фурман. – К.: КНЕУ, 2005. – 295с.
11. Нові вектори розвитку страхового ринку України : монографія / [Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. та ін.] ; кер. авт. проекту д.е.н., проф. О.В. Козьменко. – Суми: Університетська книга, 2012. – 315 с.
12. Агаркова Л.В. Управління фінансовою безпекою : монографія / Л.В.Агаркова [та ін.].– М. ; Берлін : Дірект-Медіа, 2016.– 293 с.
13. Подкатилова Е.В. Рынок финансовых услуг и его место в структуре финансового рынка [Електроний ресурс]. — Режим доступу: http://ogbus.ru/files/ogbus/authors/Podkatilova/Podkatilova_1.pdf
14. Васильєв О. В. Проблеми удосконалення інфраструктури страхового ринку / О. В. Васильєв // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2013. - № 2. - С. 204-208. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vcndtue_2013_2_32
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України 12.09.2019 № 79-IX Дата оновлення: 28.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>.
16. Закон України "Про страхування" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>

17. Козирев В. А. Вплив фінансових посередників на функціонування страхового ринку / В. А. Козирев, Я. П. Руденко. // Ефективна економіка. - 2015. - № 3. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_3_68
18. Шолойко А. С. Європейський вектор розвитку діяльності нестрахових посередників в Україні / А. С. Шолойко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2017. - Вип. 5. - С. 66-71. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2017_5_12
19. Приказюк Н.В. Розвиток страхової системи України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Київ, 2017. 535 с.
20. Ткаченко Н. В. Страхування: підручник. Київ: УБС НБУ, 2014. 570 с.
21. Консолідовані звітні дані (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>
22. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості [...] Нацкомфінпослуг; Розпорядження, Положення від 07.06.2018 № 850 Дата оновлення 08.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text>
23. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.11.2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестраховання (Solvency II) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/direktivi-es.html>
24. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ufu.org.ua/files/stat/SK_info2019.pdf
25. Гудима Н. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4
26. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
27. Звіт про корпоративне управління ПрАТ СК «Інтер-Поліс» за 2019 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.163/f.file/
28. Новини ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.inter-policy.com/view.news/>
29. Ліцензії на провадження страхування ПрАТ СК «ІНТЕР-ПОЛІС» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.inter-policy.com/view.licenses/>
30. Мельник Т.А., Коваленко В.М. Оцінка платоспроможності страхової компанії. Наукові записки. Кропивницький, 2017. Вип.21. С.15–21.
31. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.159/f.file/
32. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2018р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.94/f.file/

33. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2017р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.57/f.file/
34. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2016р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.38/f.file/
35. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2015р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.51/f.file/
36. Офіційний веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг URL: https://www.nfp.gov.ua/files/sk_%202016.pd
37. Звіт про фінансові результати за 2019 р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.160/f.file/
38. Звіт про фінансові результати за 2018 р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.95/f.file/
39. Звіт про фінансові результати за 2017 р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.60/f.file/
40. Звіт про фінансові результати за 2016 р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.39/f.file/
41. Звіт про фінансові результати за 2015 р. ПрАТ СК «Інтер-Поліс» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.inter-policy.com/view.fin_accounts/mode.download/id.54/f.file/
42. Григораш О.В., Терьошина Ю.О. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств України. Бізнес-Інформ. 2017. № 11. С. 221–226.
43. Филатов Е.А., Нечаев В.Б. Модификация методов детерминированного факторного анализа модели Дюпона. Вестник ИрГТУ. 2015. №5. С. 285–291.
44. Сич О. А., Павлюк Х. П. Оцінка фінансової стійкості страхової компанії. Ефективна економіка. 2018. № 11. — URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6704> (дата звернення: 19.11.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2018.11.99
45. Дегтяр А. О. Державне регулювання страхової діяльності у країнах ЄС / А. О. Дегтяр, Р. Г. Соболев // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. - 2014. - Вип. 1. - С. 12-18. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2014_1_4.
46. Про зближення законів держав-членів ЄС щодо маркування, представлення і реклами харчових продуктів, призначених для продажу кінцевому споживачу [Електронний ресурс] : Директива Ради ЄС № 79/112/ЄС. — Режим доступу : <http://www.znay.ru/law/eec/eec79-112.shtml>
47. Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно прямого страхування, іншого, ніж страхування життя, і визначає

- положення для спрощення ефективного користування свободою надання послуг та про внесення змін до Директиви № 73/239/ЄЕС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.znay.ru/law/eec/eec73-239.shtml>.
48. Second Council Directive 88/357/EEC of 22 June 1988 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to direct insurance other than life assurance and laying down provisions to facilitate the effective exercise of freedom to provide services and amending Directive 73/239/EEC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31988L0357>
49. Council Directive 92/49/EEC of 18 June 1992 on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to direct insurance other than life assurance and amending Directives 73/239/EEC and 88/357/EEC (third non-life insurance Directive) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31992L0049>
50. Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II) (Text with EEA relevance) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32009L0138>
51. Створення конкурентного середовища та зменшення ризиків неплатоспроможності на страховому ринку України Євроінтеграційний портал URL: <http://eu-ua.org/analityka/stvorennya-konkurentnogo-seredovyshcha-ta-zmenschennya-ryzykiv-neplatospromozhnosti-na> (дата звернення: 15.11.2020).
52. Черняхівський В. Місця на ринку страхування вистачить усім URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/zakon-pro-strahuvannya-chomu-ne-mozhna-kopiyuvati-yevropeyski-direktivi-50068951.html> (дата звернення: 15.11.2020).
53. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року URL: https://bank.gov.ua/ua/file/download?file=Strategy_FS_2025.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
54. Попова І.В. Фінансовий контроль страхових організацій : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2015. 270 с.
55. Бунін С.В. Розрахунок індексу передумов функціонування європейського страхового середовища в контексті інтеграційних спрямувань України URL: <https://media.neliti.com/media/publications/312960-calculation-of-the-index-of-prerequisite-37e5ce60.pdf> (дата звернення: 15.11.2020).
56. Оцінка ризику страхової компанії в умовах антикризового управління URL: https://kon-insurance.mnau.edu.ua/files/work_2019/48.pdf (дата звернення: 15.11.2020).
57. Боднар О. А., Хоренженко В. В., Татаренкова Ю. В. Функціонування страхового ринку України в умовах пандемії covid-19. Ефективна економіка. 2020. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8268> (дата звернення: 20.11.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.10.67

ДОДАТКИ

Додаток А

Науково-методичні підходи до визначення категорії «страховий ринок»*

Автор	Дефініція поняття «страховий ринок»	Коментар
Шахов В. В.	– особливе соціально-економічне середовище, певна сфера економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формуються попит і пропозиція на нього [1, с.14].	Закцентував увагу на тому, що страхування це частина економічних відносин, але не надав належного обґрунтування специфічного об'єкту – страхового захисту.
Базилевич В. Д.	– це складна багатофакторна, динамічна, відповідним чином структурована система економічних відносин, що виникають з приводу забезпечення потреби в страховому захисті [2, с.32].	Зосередив увагу на системному підході до визначення.
Віленчук О. М.	– це результат історичного процесу формування та розвитку особливого типу економічних відносин між людьми (страхових відносин), основою яких виступає об'єктивна необхідність захисту майна громадян та/або юридичних осіб від негативних явищ, спричинених випадковими подіями[3, с.228].	Відсутні ознаки ринковості.
Журавін С. Г.	– система економічних відносин, що виникають з приводу купівлі-продажу страхового покриття в процесі задоволення суспільних потреб у страховому захисті [4, с.662].	Зроблено акцент на об'єкті страхування – страховому захисті.
Гвозденко О. А.	– це сукупність економічних відносин з купівлі-продажу страхової послуги, що виражається в захисті майнових інтересів фізичних та юридичних осіб при настанні страхових випадків за рахунок внесків страхувальників» [5, с.193].	Зосереджується увага на визначенні страхової послуги.
Осадець С. С.	– сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється акт їх купівлі-продажу [6, с. 76]	Ототожнює страхову послугу з поняттям «страховий товар».

Продовження додатка А

Криворучко А. В.	– сфера фінансово-економічних відносин між страховиками і страхувальниками по наданню страхових послуг і захисту майнових інтересів юридичних осіб і громадян, а також по здійсненню відповідної фінансової діяльності в межах чинного законодавства з боку комерційних страхових компаній і фірм чи державних організацій[7, с.67].	Визначення даного поняття зосереджує увагу на страхуванні, як окремого виду фінансової діяльності
Сухоруков М. М.	– це окрема сфера послуг і специфічних соціально-економічних відносин, що містить у собі сукупність структурно пов'язаних між собою продавців і покупців страхових послуг (страхових продуктів), а також інших учасників страхових відносин, інтереси, потреби і діяльність яких реалізуються згідно з певними правилами і регулюються концепціями контролю, що поділяються учасниками страхових відносин [8, с.209].	Розглядає ринок страхових послуг окремо від фінансового ринку.
Ротова Т.А.	– особливе соціально-економічне середовище, визначена форма економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит і пропозиція на нього[9, с. 88].	Акцентується увага ринковому способі формування ціни на страховий захист.
Фурман В. М.	– це система стійких економічних відносин між покупцями (споживачами, вигодонабувачами), посередниками і продавцями, пов'язаних з формуванням попиту, пропозиції та ціни на прямий страховий захист і перестраховання, що матеріалізується у страхових, перестраховальних та супутніх послугах у даній країні, групі країн чи міжнародному масштабі [10, с. 116].	розглядає страховий ринок як сукупність економічних відносин з приводу купівлі-продажу страхової послуги (страхового захисту)
Козьменко О. В.	– певне середовище, в умовах якого централізовано здійснюються процеси передання і прийняття ризиків на страхування, визначаються попит і пропозиція та діють спеціалізовані суб'єкти, що економічно зацікавлені в реалізації цього механізму [11, с.8].	Передбачає страхування як процес підконтрольний центральному органу влади.

*Примітка: складено автором за джерелами [1-11].

Ліцензії на провадження страхування ПрАТ СК «ІНТЕР-ПОЛІС»*

Вид господарської діяльності, на провадження якої видана ліцензія	Серія, номер	Номер і дата прийняття рішення про видачу ліцензії	Дата початку дії та статус ліцензії
Добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	АВ 483041	№ 577-лр від 05.10.2009 р.	08.10.2009 р.
Добровільне страхування медичних витрат	АВ 483248	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Добровільне страхування залізничного транспорту	АВ 483246	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Добровільне страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	АВ 483244	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Добровільне страхування наземного транспорту (крім залізничного)	АВ 483042	№ 577-лр від 05.10.2009 р.	08.10.2009 р.
Добровільне страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	АВ 483245	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Добровільне страхування майна [крім залізничного, наземного, повітряного, водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту), вантажів та багажу (вантажобагажу)]	АВ 483247	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Добровільне страхування відповідальності перед третіми особами [крім цивільної відповідальності власників наземного транспорту, відповідальності власників повітряного транспорту, відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)]	АВ 483250	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Добровільне страхування від нещасних випадків	АВ 483040	№ 577-лр від 05.10.2009 р.	08.10.2009 р.
Добровільне страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)		№ 1714 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Добровільне страхування фінансових ризиків		№ 1712 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Добровільне страхування здоров'я на випадок хвороби		№ 1713 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів	АВ 483249	№ 430-пл від 08.09.2009 р.	08.09.2009 р.
Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	АВ 483039	№ 577-лр від 05.10.2009 р.	08.10.2009 р.

Продовження Додатка Б

Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів	АЕ 198653	№ 1264 від 18.04.2013 р.	18.04.2013 р.
Обов'язкове особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)		№ 1715 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса		№ 1715 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї		№ 1715 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру		№ 1715 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.
Обов'язкове страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування		№ 1715 від 27.09.2018 р.	27.09.2018 р.

*Примітка: складено автором за джерелом [29].

**Вихідні дані «Звіту про фінансовий стан» діяльності ПрАТ СК «Інтер-
Поліс» та розрахунок коефіцієнтів платоспроможності станом на
01.01.2016-2020рр, тис.грн.***

Показник	Умовне позначення, розрахунок	2016	2017	2018	2019	2020
Нематеріальні активи	НА	295	281	267	267	501
Загальна сума зобов'язань	З	25824	20484	20130	23533	23400
Активи усього	А	62109	92636	91681	75083	74005
Фактичний запас платоспроможності	ФЗП=А-З-НА	35990	71871	71284	51283	50104
Нормативний запас платоспроможності	НЗП=0,18(СП – 0,5 * СПп)	14363,73	11066,49	12329,64	11866,86	10852,2
Рівень платоспроможності	$K_{sm} = \text{ФЗП} / \text{НЗП}$	2,51	6,49	5,78	4,32	4,62

*Примітка: складено та розраховано автором за джерелами [36–41].

Вихідні дані «Звіту про фінансові результати» діяльності ПрАТ СК «Інтер-Поліс», станом на 01.01.2016-2020 рр., тис.грн.*

Показник	Умовне позначення, розрахунок	2016	2017	2018	2019	2020
Чисті зароблені страхові премії	Чсп	81941	65776	68323	61612	54030
Премії підписані, валова сума	СП	81134	63275	69120	67571	61392
Валовий прибуток (збиток)	Впр	26982	17354	13492	21886	17964
Чистий фінансовий результат	Чфр	4059	1292	45	-12449	278
Премії, що передані у перестраховання	СПп	2671	3589	1244	3288	2204
Нормативний запас платоспроможності(НЗП)	НЗП=0,18(СП – –0,5 * СПп)	14363,7	11066,5	12329,6	11866,9	10852,2

*Примітка: складено та розраховано автором за джерелами [37–41].

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет Фінансів та обліку Кафедра Банківської справи

Освітній ступінь магістр

Спеціальність Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціалізація Фінансове посередництво

Затверджую

Зав. кафедри _____

«19» 12 2019 р.

**Завдання
на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентіві**

Шкурко Вікторії Ігорівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)
«Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір»

Затверджена наказом ректора від «15» 11 2019 р. №3893

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту) до 20.11.2020р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту) дослідження теоретичних засад і практичних аспектів інтеграції страхового ринку України у глобальний фінансовий простір.

Об'єкт дослідження страховий ринок України та діяльність страхових компаній на ньому.

Предмет дослідження процес інтеграції страхового ринку України у глобальний фінансовий простір.

4. Консультанти по роботі (проекту) із зазначенням розділів, за якими здійснюється консультування:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		Завдання видано	Завдання виконано

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом)

Вступ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО

РИНКУ
РОЗДІЛ 2. РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ
2.1 Аналіз розвитку страхового ринку України.....
2.2 Дослідження діяльності страхової компанії на прикладі ПрАТ СК «Інтер-Поліс».....
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРИСКОРЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР
3.1 Умови функціонування Європейського страхового ринку та можливість їх імплементації в Україні.....
3.2 Концептуальна модель інтеграції України до глобального ринку страхових послуг у контексті її євроінтеграційних спрямувань.....
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....
ДОДАТКИ.....

6. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Узгодження плану та оформлення завдання	до 02.02.2020	
2	Подання статті на кафедру	до 01.04.2020	
3	Вступ. Розділ 1	до 20.04.2020	
4	Розділ 2	до 22.06.2020	
5	Розділ 3. Висновки	до 01.10.2020	
6	Подання роботи (всі розділи)	до 22.10.2020	
7	Попередній захист робіт	до 02.11.2020	
8	Подання завершеної (переплетеної) роботи та електронної версії в ПДФ форматі	до 20.11.2020	

7. Дата видачі завдання «16» _____ 12 _____ 2019 р.

8. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Л.В. Недеря

(прізвище, ініціали, підпис)

9. Керівник проектної групи

(гарант освітньої програми) Л.В. Жураховська

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Завдання прийняв до виконання студент Шкурко В.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Магістрант Шкурко Вікторія Ігорівна сумлінно віднеслась до виконання випускної кваліфікаційної роботи. Текст ВКР відпрацьовувався ретельно_ з аналізом новітніх підходів сучасного регулятора страхового ринку України – Національного банку України.

Робота має традиційну структура для робіт аналогічного рівня: вступ, 3 розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел.

В роботі здійснено аналіз страхового ринку України за останні 5 років, виявлені тенденції та причини змін відповідних показників розвитку ринку. Застосовано факторний аналіз для оцінки діяльності аналізованої страхової компанії та PEST-аналіз сучасного стану страхового ринку України. Проаналізовано вплив євроінтеграційних процесів на розвиток регулювання в страховому секторі України та представлено концептуальну модель залучення національного страхового ринку України до глобального ринку страхових послуг.

Зміст та оформлення випускної кваліфікаційної роботи відповідає вимогам щодо робіт такого рівня, а її автор Шкурко В.І. допускається до захисту роботи перед Державною екзаменаційною комісією.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Недеря Л.В. 20.11.2020 р.

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____

(ПІБ, підпис, дата)

Рецензент: ВКР Шкурко Вікторії Ігорівни погоджено

Приховати журнал повідомлень

Від: Жураховська Людмила Валентинівна

Надіслано: 29 листопада 2020 р. 20:51

Кому: Вікторія Шкурко <viktoriaashkurkoo@gmail.com>

Тема: Рецензент: ВКР Шкурко Вікторії Ігорівни погоджено

ВКР студентки ФФО 2-4м КНТЕУ Шкурко Вікторії Ігорівни "Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір" погоджено та рекомендовано до захисту.

Рецензент:

Л.В. Жураховська, к.е.н., МВА,

доцент кафедри банківської справи

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект)

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Шкурко В.І.
(*прізвище, ініціали*)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Керівник проектної групи
(гарант освітньої програми) Жураховська Л.В.
(*прізвище, ініціали, підпис*)

Завідувач кафедри _____
(*підпис, прізвище, ініціали*)

« _____ » 201 _____ р.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студентки Київського національного торговельно-економічного університету 2 курсу 4м групи спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Фінансове посередництво» Шкурко В.І. на тему «Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір».

Випускню кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню процесу інтеграції страхового ринку України та розробці концептуальної моделі щодо науково-практичних рекомендацій приєднання страхового ринку України до глобального ринку страхування.

У випускній кваліфікаційній роботі розкрито та узагальнено теоретико-методологічні підходи щодо сутності та необхідності страхового ринку, його класифікації, функцій та принципів; визначено взаємодію між ринком страхових та фінансових послуг; здійснено аналіз розвитку страхового ринку України та світових тенденцій; розроблено та обґрунтовано пропозиції щодо основних стратегічних напрямків інтеграції страхового ринку України.

В роботі визначено поглиблено поняття «страховий ринок» та представлено концептуальну модель щодо науково-практичних рекомендацій інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхування.

Висновки, викладені в роботі, обґрунтовані шляхом проведення відповідних розрахунків та узагальнень і проілюстровані значною кількістю таблиць та рисунків.

До недоліків роботи слід віднести відсутність поглибленого аналізу діяльності страхової компанії.

У цілому випускня кваліфікаційна робота Шкурко В.І. відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт, ґрунтується на проведенні власних досліджень з використанням публічної звітності та інших матеріалів страхової компанії і заслуговує високої позитивної оцінки. Рекомендації, зазначені в випускній кваліфікаційній роботі можуть бути використані в практичній діяльності страхової компанії.

Начальник

ПРАТ СК «ІНТЕР-ПОЛІС»

Вовченко О.А.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу студентки 2 курсу 4ам групи спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізації «Фінансове
посередництво»

Шкурко Вікторії Ігорівни
на тему:

«Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір»

Випускна кваліфікаційна робота Шкурко В.І. присвячена дослідженню теоретичних та методичних положень щодо інтеграційного розвитку страхового ринку України до світового фінансового простору, а також розробці пропозицій щодо пришвидшення даного процесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в поглибленні поняття «страховий ринок» та розробці концептуальної моделі щодо науково-практичних рекомендацій інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхування.

Магістром вироблені практичні рекомендації щодо інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхування.

Важливо, що методичні положення випускної кваліфікаційної роботи містять практичні рекомендації, які можуть бути використані в діяльності ПрАТ страхова компанія «Інтер-Поліс», за матеріалами якої були проведені дослідження та розрахунки.

У той же час, деякі положення випускної кваліфікаційної роботи потребують більшої деталізації основних результатів дослідження у висновках. Однак, висловлені зауваження не знижують загальної цінності проведеного дослідження. Особливо слід відмітити логічність викладення матеріалу, обґрунтованість теоретичних висновків.

Виходячи з вище зазначеного, можна вважати, що випускна кваліфікаційна робота на тему «Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір» відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційних робіт, може бути допущена до захисту в екзаменаційній комісії, а її автор, Шкурко Вікторія Ігорівна, заслуговує на присудження ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізацією «Фінансове посередництво».

Рецензент:
Канд. екон. наук,
доцент кафедри фінансів КНТЕУ

Василенко А.В.

Від: Василенко Антоніна Василівна
<a.vasylenko@knu.edu.ua>

Надіслано: 27 листопада 2020 р. 12:20

Кому: Недєря Людмила Володимирівна
<l.nederya@knu.edu.ua>

Випускна кваліфікаційна робота на тему
«Інтеграція страхового ринку України у
глобальний фінансовий простір» відповідає
вимогам щодо написання кваліфікаційних
робіт, може бути допущена до захисту в
екзаменаційній комісії, а її автор, Шкурко
Вікторія Ігорівна, заслуговує на присудження
ступеня магістра за спеціальністю 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціалізацією «Фінансове посередництво»

Рецензент: ВКР Шкурко Вікторії Ігорівни погоджено

Приховати журнал повідомлень
Від: Журавоська Людмила Валентинівна
Надіслано: 29 листопада 2020 р. 20:51
Кому: Вікторія Шкурко <viktorlashkurkoo@gmail.com>
Тема: Рецензент: ВКР Шкурко Вікторії Ігорівни погоджено

ВКР студентки ФФО 2-4м КНТЕУ Шкурко Вікторії Ігорівни "Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір" погоджено та рекомендовано до захисту.

Рецензент:
Л.В. Журавоська, к.е.н., МВА,
доцент кафедри банківської справи

Приховати журнал повідомлень
 Журавоська Людмила Валентинівна
№д. 29.11.2020 21:56
Кому: Шкурко Вікторія Ігорівна

[Відповісти](#) [Переслати](#)

Результати перевірки тексту ВКР студентки ФФО 2-4м Шкурко Вікторії Ігорівни «Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір» на наявність ознак плагіату, що була здійснена за допомогою програмного забезпечення ANTIPLAGIAT.ORG (30.11.2020)

ANTIPLAGIAT.ORG Профіль
Нам доверяют | Преимущества | Как это работает | Цены | Статьи | Вопросы и ответы

Отчет #45061

Antiplagiat.org ✓ Антиплагиат.ру | Текст.ru | eTXT | Рунтекст 🖨️

Автор: viktorlashkurkoo Документ: da.docx Тип документа: DOCX Символов в тексте: 66613 Слов в тексте: 7949	Система проверки Antiplagiat.org	Уникальность 64%

[↑ Повысить уникальность](#)

Ссылка с результатом будет отправлена на Ваш email (не забудьте проверить папку "спам", иногда письма попадают туда)
Если у Вас остались какие либо вопросы, можете обратиться в поддержку.

Згода

Я, *Шкурко Вікторія Сергіївна* (П.І.Б.) — цим засвідчую, що я є автором/співавтором *Інформація економічного ринку України у майбутньому* і *Григорівська* (назва академічного тексту) *Уростіт* і несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої інформації, жодна частина роботи не скопійована або скомпільована з будь-якої іншої роботи або з будь-якого іншого джерела, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державна таємниця або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я, даю дозвіл на те, що ця робота направлена в інституційний репозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

25.11.2020р.

Дата

Від
підпис

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

Інтеграція страхового ринку України у глобальний фінансовий простір

Студентки 2 курсу 4м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та
страхування»
спеціалізації «Фінансове
посередництво»

Шкурко Вікторії
Ігорівни

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Недеря Людмила
Володимирівна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Жураховська Людмила
Валентинівна

Київ – 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (55 найменувань) та 4 додатків. Повний обсяг роботи становить 57 сторінки, у т.ч. список використаних джерел – 4 сторінки, додатки – 6 сторінки. Робота містить 8 таблиць, 11 рисунків.

Апробація результатів дослідження. Результати наукового дослідження стали основою для доповіді на науковій конференції «Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики» (м.Київ, 16 березня 2020 р.) на тему Ризик-менеджмент страхової компанії в умовах глобалізації.

Публікації. За результатами виконання випускної кваліфікаційної роботи опубліковано 1 статтю та тези :

Шкурко В. І. Теоретичні засади функціонування страхового ринку //Фінансово-кредитні системні проблеми теорії і практики: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – Київ : Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 33с. (С. -), обсяг статті становить 0,4 д.а;

Шкурко В.І. Ризик-менеджмент страхової компанії в умовах глобалізації. *Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики* : тези доп. всеукр. студ. наук. конф. (м.Київ, 16 березня 2020 р.). Київ, 2020.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У Вступі обґрунтовано актуальність теми наукового дослідження, визначено мету та завдання, наведено дані про об'єкт та предмет дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади функціонування страхового ринку» проведено аналіз науково-методичних підходів щодо визначення поняття «страховий ринок», розглянуто внутрішнє (сукупність об'єктів та суб'єктів) та зовнішнє середовище (фінансові регулятори з боку держави та сфера міжнародних фінансів) страхового ринку та його функції, узагальнено класифікацію страховиків.

У другому розділі «Розвиток страхового ринку України» здійснено аналіз розвитку страхового ринку України та досліджено діяльність страхової компанії на прикладі ПрАТ СК «Інтер-Поліс».

У третьому розділі «Рекомендації щодо прискорення інтеграції страхового ринку України у глобальний фінансовий простір» досліджено умови функціонування європейського страхового ринку та можливості їх імплементації в Україні, а також розроблено концептуальну модель інтеграції України до глобального ринку страхових послуг у контексті її євроінтеграційних спрямувань.

ВИСНОВКИ

Євроінтеграційні процеси взяли свій початок та з імплементацією Solvency II в Законі «Про страхування» та інших вимог Європейського Союзу Україна зможе вирішити проблему платоспроможності вітчизняних страховиків, проблему прозорості структури власників та звітності страховиків, створити необхідні умови для підвищення рівень конкуренції та підвищити привабливість української страхової галузі для вітчизняних та іноземних інвесторів загалом.

Нами зроблено висновок, що в умовах політичної та економічної нестабільності вітчизняний страховий ринок розвивається нерівномірно, це доповнено результатами проведеного PEST-аналізу та дійшли висновків, що вітчизняний страховий ринок стикається з наступними негативними чинниками:

- 1) політичні (політична нестабільність; недосконале законодавство, що потребує гармонізації; невикористані інвестиційні можливості тощо);
- 2) економічні (висока інфляція та волатильність валютного курсу; нестабільність економічного становища; збільшення медичних витрат; невисока платоспроможність населення тощо);
- 3) соціальні (низька народжуваність та високий рівень смертності; збільшення попиту на страхові продукти; недостатній рівень охорони здоров'я; глобальні зміни клімату тощо);
- 4) технологічні (впровадження нових продуктів конкуруючих галузей; удосконалення моделювання ризиків; поява нових технологій тощо).

З метою удосконалення шляхів інтеграції страхового ринку України до глобального ринку страхових послуг нами було розроблено концептуальну модель у контексті євроінтеграційних спрямувань вітчизняного страхового ринку та надано наступні рекомендації:

- 1) впровадження комплексу стратегічних заходів, спрямованих на реформування внутрішнього середовища;
- 2) удосконалення нормативно-правових засад з виходом на певні очікувані результати;
- 3) активна участь України у різних формах міжнародного співробітництва, що надасть можливість запровадити кращі світові практики регулювання національного ринку страхування;
- 4) створення сприятливих умов для зміцнення та сталого розвитку страхового ринку країни;
- 5) наближення регуляторного середовища страхового ринку до міжнародних стандартів регулювання й нагляду;
- 6) підвищення ефективності державного нагляду та захисту інтересів споживачів страхових послуг.

АНОТАЦІЯ

Шкурко В.І. «Інтеграція страхового ринку в глобальний фінансовий простір» (за матеріалами ПрАТ СК «Інтер-Поліс», м. Київ). – Рукопис.

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціалізацією «Фінансове посередництво». – Київський національний торговельно-економічний університет. – Київ, 2020.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено розкриттю теоретичних та методичних положень щодо інтеграційного розвитку страхового ринку України до світового фінансового простору, а також розробці пропозицій щодо пришвидшення даного процесу. Представлена робота дозволяє дослідити та узагальнити теоретико-методологічні підходи щодо сутності та необхідності страхового ринку, його класифікації та функцій; розробити та обґрунтувати пропозиції щодо основних стратегічних напрямків інтеграції страхового ринку України.

Ключові слова: страховий ринок, страхова премія, страховий резерв, платоспроможність страховика, Solvency II.

ABSTRACT

V.I. Shkurko "The integration of Ukrainian insurance market to the global financial space" (based on the data of PJSC IC "Inter-Polis", Kyiv). - Manuscript.

Final qualifying paper of 072 "Finance, Banking and Insurance". - Kiev National Trade-Economics University. - Kiev, 2020.

The final qualification paper is devoted to the theoretical and methodological principles for integration development of the insurance market of Ukraine to the world financial space and make up proposals to speed up this process. The presented work allows to investigate and generalize theoretical and methodological approaches of the essence and necessity of the insurance market, its classification and functions; to develop and substantiate proposals on the main strategic directions of integration of Ukrainian insurance market.

Key words: insurance market, insurance premium, insurance reserve, insolvency of the insurer, Solvency II.